

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

25. Teisingumo Teismo 2019 m. rugsėjo 18 d. sprendimas byloje *Europos Komisija prieš
Italijos Respubliką*

C-526/17

„Direktyvos 2004/18/ES 1 straipsnio 3 dalyje „viešojo darbų koncesija“ apibrėžiama kaip „tos pačios rūšies sutartis kaip ir viešojo darbų pirkimo sutartis, išskyrus tai, kad atlygis už atliktus darbus yra tik teisė naudotis darbo rezultatais [teisė eksploatuoti darbų rezultatai] arba tokia teisė kartu su mokėjimu.“

Bylos esmė:

Savo ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo (ESTT) pripažinti, kad Italijos Respublika, pratęsdamą automagistralės A12 Livornas–Čivitavekija (Italija) koncesijos terminą nuo **2028 m. spalio 31 d. iki 2046 m. gruodžio 31 d.**, nepaskelbusi skelbimo apie konkursą, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2004/18/EB¹ 2 ir 58 straipsnius.

1969 m. spalio 23 d. už automagistralių koncesijas atsakinga perkančioji organizacija *Azienda Nazionale Autonoma delle Strade SpA* (ANAS) ir ūkio subjektas *Società Autostrada Tirrenica SpA* (SAT) sudarė viešosios darbų koncesijos sutartį (toliau – 1969 m. koncesijos sutartis). Koncesijos sutartyje numatyta nutiesti ir eksploatuoti iš viso apie 237 km ilgio automagistralę nuo Livorno iki Čivitavekijos, tai atliekant etapais. 1969 m. koncesijos sutartyje numatyta, kad koncesija baigs galioti praėjus trisdešimčiai metų nuo visos automagistralės eksploatavimo pradžios. Bet kuriuo atveju, šis laikotarpis neturi būti ilgesnis nei trisdešimt metų nuo tos dienos, kai bus užbaigti minėtos sutarties 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse

Pastabos:

¹Direktyva 2004/18/EB 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

nurodytame bendrajame darbų vykdymo plane numatyti darbai.

sudarymo
tvarkos
derinimo

1999 m. spalio 7 d. ANAS ir SAT sudarė sutartį (toliau – 1999 m. sutartis), kuri reglamentuoja automagistralės A12 Livornas–Čivitavekija 36,6 km atkarpos tarp Livorno ir Čėčinos, kuri buvo atidaryta eismui 1993 m. liepos 3 d. ir kurios tiesimo ir eksploatavimo koncesija buvo suteikta SAT, eksploatavimą ir kuri nustatė kad „koncesija baigia galioti **2028 m. spalio 31 d.**“.

2009 m. kovo 11 d. ANAS ir SAT pasirašė sutarties projektą (toliau – 2009 m. bendroji sutartis), kuriuo atsisakė 1999 m. sutarties ir kuria nustatė visų trijų atkarpų, įskaitant atkarpą tarp Livorno ir Čėčinos, koncesijos pabaigą - **2046 m. gruodžio 31 d.**

ESTT nurodė, kad pagal ESTT jurisprudenciją taikomi Sąjungos teisės aktai, galioję tokio pakeitimo dieną (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-576/10, EU:C:2013:510, 54 punktą). Taigi tai, kad pradinė koncesijos sutartis buvo sudaryta anksčiau, nei priimtose Sąjungos teisės normos šioje srityje, neturi reikšmės.

ESTT pažymėjo, kad, remiantis ESTT jurisprudencija, pagal vienodo požiūrio principą ir iš jo kylančią skaidrumo pareigą draudžiama po viešosios darbų koncesijos sutarties sudarymo koncesiją suteikiančiai institucijai ir koncesininkui atlikti tokius šios koncesijos sutarties nuostatų pakeitimus, kad šių nuostatų požymiai iš esmės skirtųsi nuo pradinės sutarties požymių. Taip yra, jeigu numatomais pakeitimais gerokai išplečiama viešosios darbų koncesijos sutarties apimtis įtraukiant nenumatytus aspektus arba pakeičiama ekonominė tos sutarties pusiausvyra koncesininko naudai, taip pat jeigu dėl šių pakeitimų galima ginčyti viešosios darbų koncesijos sutarties sudarymą, t. y. jei minėti pakeitimai būtų buvę įtraukti į pradinės sutarties sudarymo procedūrą reglamentavusius dokumentus, būtų buvęs atrinktas kitas pasiūlymas arba kitiems dalyviams būtų buvę leista dalyvauti toje procedūroje (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Finn Frogne*, C 549/14, EU:C:2016:634, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Siekiant atlikti esminį viešosios darbų koncesijos sutarties pakeitimą, turi būti rengiamas naujas konkursas dėl taip pakeistos sutarties (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Finn Frogne*, C 549/14, EU:C:2016:634, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

ESTT sprendė, kad koncesijos termino pakeitimas, kuris atliktas pagal 2009 m. bendrąją sutartį pratęsiant šį terminą iki 2046 m. gruodžio 31 d., suteikia SAT daug papildomo laiko atkarpos tarp Livorno ir Čėčinos eksploatavimui

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR

PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

užtikrinti ir kad šio koncesininko atlygis, o šį jis gauna eksploatuodamas šią atkarpą, gerokai padidėja. Vadinasi, remiantis šio sprendimo 58 punkte primintais principais, toks šios pradinės koncesijos trukmės pratęsimas 18 metų ir 2 mėnesiams reiškia esminį galiojančios koncesijos sąlygų pakeitimą.

ESTT nusprendė, kad **Italijos Respublika**, pratęsdama automagistralės A12 Livornas–Čivitavekija atkarpos tarp Livorno ir Čėčinos (Italija) koncesijos terminą nuo 2028 m. spalio 31 d. iki 2046 m. gruodžio 31 d., nepaskelbusi skelbimo apie konkursą, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2004/18/EB 2 ir 58 straipsnius.

Bylos nuoroda:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=82F56C812A9440578C97B18824E94DF7?text=&docid=217864&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4668355>

24. Teisingumo Teismo 2019 m. kovo 21 d. prejudicinis sprendimas byloje *Unareti SpA* prieš *Ministero dello Sviluppo Economico, Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento per gli Affari Regionali, Autorità Garante per l'Energia Elettrica il Gas e il Sistema Idrico – Sede di Milano, Presidenza del Consiglio dei Ministri – Conferenza Stato Regioni ed Unificata, Ministero per gli affari regionali – Dipartimento per gli affari regionali e le autonomie, Conferenza Unificata Stato Regioni e Enti Locali*

C-702/17

„<...> nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurios iš dalies keičia referencinės kompensacijos, į kurią turi teisę gamtinių dujų skirstymo koncesijų, suteiktų be konkurso, turėtojai iki nustatyto termino nutraukus šias koncesijas siekiant iš naujo jas suteikti konkurso būdu, skaičiavimo normas.“

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Bylos esmė:

Pastabos:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Sąjungos teisės, susijusios su viešųjų paslaugų koncesijomis, ir teisinio saugumo principo išaiškinimo.

Unareti SpA pateikė ieškinį kelioms valdžios institucijoms:

Ministero dello Sviluppo Economico (Ekonominio vystymosi ministerija, Italija),

Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento per gli Affari Regionali (Ministrų Tarybos Prezidiumo Regioninių reikalų departamentas, Italija),

Autorità Garante per l'Energia Elettrica il Gas e il Sistema Idrico – Sede di Milano (Elektros energijos, dujų ir vandens sektoriaus institucijos Milano skyrius, Italija),

Presidenza del Consiglio dei Ministri – Conferenza Stato Regioni ed Unificata (Ministrų Tarybos Prezidiumo Valstybės regionų ir jungtinė konferencija, Italija),

Ministero per gli affari regionali – Dipartimento per gli affari regionali e le autonomie (Regioninių reikalų ministerijos Regioninių reikalų ir autonomijų departamentas, Italija);

Conferenza Unificata Stato Regioni e Enti Locali (Jungtinė valstybės ir regionų, taip pat vietos organizacijų konferencija, Italija)

prašydama panaikinti Ministerijų dekretus, kurie nustatė referencines kompensacijas, anksčiau laiko nutraukus koncesijų sutartis:

- pirma, 2014 m. gegužės 22 d. *Decreto ministeriale no 74951 recante «Approvazione del documento “Linee Guida su criteri e modalità applicative per la valutazione del valore del rimborso degli impianti di distribuzione del gas naturale”»* (Ministerijos dekretas Nr. 74951, kuriuo patvirtinamos „Gairės dėl gamtinių dujų skirstymo įrenginių kompensacijos vertės nustatymo kriterijų ir taikymo tvarkos“; GURI, Nr. 129, 2014 m. birželio 6 d.);

- antra, 2015 m. gegužės 20 d. *decreto interministeriale no 106, regolamento recante modifica al decreto del 12 novembre 2011, no 226, concernente i criteri di gara per l'affidamento del servizio di distribuzione del gas naturale* (Ministerijų dekretas Nr. 106, kuriuo iš dalies keičiamas 2011 m. lapkričio 12 d. Dekretas Nr. 226 dėl gamtinių dujų skirstymo paslaugų viešųjų pirkimų kriterijų; GURI, Nr. 161, 2015 m. liepos 14 d.).

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Unareti teigė, kad ginčijami dekretai prieštarauja teisinio saugumo principui tiek, kiek **atgaline data** iš jos gali būti atimta galimybė apskaičiuojant kompensaciją, į kurią ji turi teisę kaip ankstesnė koncesininkė, remtis sutarčių sąlygomis ar 1925 m. spalio 15 d. Karaliaus dekretu Nr. 2578, tuo tarpu, ji privalo remtis „Gairėmis dėl gamtinių dujų skirstymo įrenginių kompensacijos vertės nustatymo kriterijų ir taikymo tvarkos“, patvirtintomis 2014 m. gegužės 22 d. Ministerijos dekretu Nr. 74951 ir , kurios jai nepalankios, ir Ministerijos dekretu Nr. 226.

Šiomis aplinkybėmis Consiglio di Stato (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą: „*Ar <...> nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas kompensacijų buvusiems koncesininkams sumos nustatymo kriterijų taikymas atgaline data, darantis poveikį egzistuojantiems komerciniams santykiams, arba ar toks taikymas, taip pat atsižvelgiant į proporcingumo principą, yra pateisinamas poreikiu apsaugoti kitus Europai svarbius viešuosius interesus, susijusius su poreikiu geriau apsaugoti atitinkamos rinkos konkurencingumo struktūrą, taip pat užtikrinant paslaugos vartotojų, kurie galėtų netiesiogiai patirti buvusiems koncesininkams mokėtinų sumų galimo padidėjimo poveikį, apsaugą?*“

ESTT priminė, kad viešųjų paslaugų koncesijų srityje antrinėje Sąjungos teisėje, taikomoje pagrindinėje byloje, t. y. Direktyvos 2009/73 24 straipsnyje, tik numatyta, kad valstybės narės paskiria vieną ar kelis skirstymo sistemos operatorius tam tikram laikotarpiui, kurį jos nustato atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę pusiausvyrą.

Esamų koncesijų ginčijimas, kurio pasekmės iš dalies nustatytos pagrindinėje byloje ginčijamuose dekretuose, nekylo iš Sąjungos teisės dujų skirstymo viešųjų paslaugų koncesijų srityje. Aukščiau minėtais dekretais atlikti referencinių normų pakeitimai, kuriais numatoma tam tikrais atvejais riboti galimybę gauti kompensaciją remiantis koncesijos sutarties nuostatomis ar 1925 m. spalio 15 d. Karaliaus dekretu Nr. 2578, savaime nėra skirtingas požiūris, nepalankus įmonėms, kurios gali būti suinteresuotos paslauga, kokią teikia *Unareti*, ir įsteigtoms kitos nei Italija valstybės narės teritorijoje. Iš tiesų, toks referencinių normų pakeitimas vienodai taikomas įmonėms, turinčioms registruotą buveinę Italijoje, ir įmonėms, turinčioms registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje.

ESTT nusprendė, kad: „Sąjungos teisę, susijusią su viešųjų paslaugų koncesijomis, kartu su teisinio saugumo principu reikia aiškinti taip, kad nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje,

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR

PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

kurios iš dalies keičia referencinės kompensacijos, į kurią turi teisę gamtinių dujų skirstymo koncesijų, suteiktų be konkurso, turėtojai iki nustatyto termino nutraukus šias koncesijas siekiant iš naujo jas suteikti konkurso būdu, skaičiavimo normas.”

Bylos nuoroda:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=212009&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4818722>

**23. Teisingumo Teismo 2018 m. gruodžio 19 d. prejudicinis sprendimas byloje *Stanley International Betting et Stanleybet Malta Ltd* prieš
Ministero dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Dogane e dei Monopoli,**

C-375/17

Dėl proporcingumo principo: <...> iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad nacionalinės teisės aktuose nustatyti apribojimai neturi viršyti to, kas būtina atitinkamam tikslui pasiekti.<...>

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 49 ir 56 straipsnių, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principų bei Direktyvos 2014/23/ES¹ nagrinėjant Jungtinėje Karalystėje registruotos bendrovės Stanley International Betting Ltd bei Maltoje įsteigtos jos patronuojamosios bendrovės Stanleybet Malta Ltd. (toliau kartu – Stanley) ir Ministero dell’Economia e delle Finanze (Ekonomikos ir finansų ministerija, Italija) bei Agenzia delle Dogane e dei Monopoli (Muitinių ir monopolijų agentūra, Italija) (toliau – ADM) ginčą dėl viešojo pirkimo procedūros, organizuotos dėl koncesijos Italijoje teikti automatizuoto loto lošimo ir kitų nustatyto laimėjimo skaičių lošimų (toliau – lota) valdymo paslaugą suteikimo, teisėtumo.

ESTT pateikti trys klausimai:

Dėl pirmojo klausimo:

Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokius nacionalinės teisės aktus, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos numatoma, kad, kitaip nei kitų lošimų ir lažybų atveju, kur taikomas koncesininkų daugeto modelis, lota paslaugos valdymo koncesija suteikiama tik vienam koncesininkui.

Kaip jau kelis kartus yra patvirtinęs Teisingumo Teismas, valstybės narės toks teisės aktas, kaip nagrinėjamas pagrindinėse bylose, pagal kurį ūkinės veiklos vykdymas priklauso nuo koncesijos gavimo ir kuriame numatyti įvairūs koncesijos panaikinimo atvejai, yra SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimas (pvz. 2015 m. sausio 22 d. Sprendimo *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta*, C-463/13, 46 punktas). Taip yra tiek vieno koncesininko modelio, tiek daugeto koncesininkų modelio atveju. Šiuo klausimu, kaip ankstesnėje jurisprudencijoje, susijusioje su azartiniais lošimais, nurodė Teisingumo Teismas, vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija gali būti kvalifikuojamos kaip privalomieji bendrojo intereso pagrindai, pateisinantys iš SESV 49 ir 56 straipsnių išplaukiančių pagrindinių laisvių ribojimus.

Teisingumo Teismas į pirmąjį klausimą atsakė, kad SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami kaip nedraudžiantys tokių nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos numatoma, kad, kitaip nei kitų lošimų ir lažybų atveju, kur taikomas koncesininkų daugeto modelis, lota paslaugos valdymo koncesija suteikiama tik vienam koncesininkui, jei nacionalinis teismas nustato, kad laisvą paslaugų teikimą ribojančiais nacionalinės teisės aktais iš

Pastabos:

¹Direktyva 2014/23/ES - 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl koncesijos sutarčių suteikimo. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kadangi koncesijos konkursas, dėl kurio kilo ginčas, paskelbtas 2015 m., kai dar į Italijos teisę nebuvo (ir neprivalėjo iki 2016 m. balandžio 18 d. būti perkelta) perkelta Direktyva 2014/23/ES, taigi, ši direktyva bylos atveju netaikoma.

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

tiesų nuosekliai ir sistemiškai įgyvendindami atitinkamos valstybės narės nurodyti tikslai.

Dėl antrojo klausimo:

Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 49 ir 56 straipsniai, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokius nacionalinės teisės aktus ir jiems įgyvendinti priimtus aktus, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos numatoma didelė pradinė loto paslaugos valdymo koncesijos kaina atsižvelgiant į kitus ekonominio ir finansinio pajėgumo, taip pat organizacinius ir techninius reikalavimus.

Gneralinė advokatė nurodė į labai didelę koncesijos sumą, t. y. 6 600 mln. EUR per metus, o metinis koncesininko atlyginimas už teikiamą paslaugą sudaro 6 % nuo surinktos sumos, t. y. apie 400 mln. EUR, ir į galimų kandidatų galimybę dalyvauti konkurse sukuriant laikiną įmonių grupę. Be to, dėl pastarojo aspekto pažymėtina, jog iš 2016 m. balandžio 21 d. Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lacijaus regiono administracinis teismas) sprendimo matyti, kad mažiausiai 15 sektoriaus operatorių atitiko šį dalyvavimo konkurse kriterijų.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju pradinė kaina buvo nurodyta aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, taip pat panašu, kad ji objektyviai pagrįsta. Vis gi tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Dėl trečiojo klausimo:

Trečiuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė, būtent įsisteigimo teisė ir laisvė teikti paslaugas bei [Direktyva 2014/23] ir nediskriminavimo, skaidrumo, konkurencijos laisvės, proporcingumo ir nuoseklumo principai, turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia tokią nuostatą, kaip nustatyta sutarties projekto 30 straipsnyje (2 dalis):

„ADM, saugodama valstybės išdo ir vartotojų interesus, nutraukia koncesiją <...> taip pat šiais atvejais:

<...>

h) <...> bet kokia prielaida, kad padarytas nusikaltimas, dėl kurio buvo pateiktas kaltinamasis aktas ir dėl

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR

PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

kurio ADM, atsižvelgdama į jo pobūdį, sunkumą, įvykdymo būdą ir sąsajas su pagal koncesiją patikėta veikla, įvertintų koncesininką kaip nepatikimą, neprofesionalų ir netinkamos moralės <...>;

<...>

- k) koncesininkas pažeidė teisės aktus, susijusius su nesąžiningu, neteisėtu ir pagrindinių lošimų draudimu, visų pirma pats arba per bet kur įsikūrusias kontroliuojamas ar susijusias bendroves Italijos teritorijoje organizuoja lošimus, panašius į automatizuotą loto lošimą, ar kitus nustatyto laimėjimo skaičių lošimus arba pagal Italijos teisinę sistemą draudžiamus lošimus, neturėdamas tam leidimo;

<...>“.

Teisingumo teismas pažymėjo, kad iš suformuotos jurisprudencijos dėl proporcingumo principo matyti, kad nacionalinės teisės aktuose nustatyti apribojimai neturi viršyti to, kas būtina atitinkamam tikslui pasiekti (šiuo klausimu žr. 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Gambelli ir kt.*, C-243/01, EU:C:2003:597, 72 punktą). Todėl, jei perkančioji organizacija iš principo turėtų galėti panaikinti koncesijos sutartį, kai kyla abejonių dėl koncesininko patikimumo, konkrečiai dėl jo padaryto nusikaltimo, susijusio su pagal koncesiją vykdoma veikla, ši galimybė vis dėlto turi būti griežtai apibrėžta, kad būtų proporcinga tikslui kovoti su nusikalstamumu.

Vis dėlto reikia pridurti, kad vertindamas šių sąlygų proporcingumą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi atsižvelgti į tai, kad ūkio subjekto koncesijos sutarties panaikinimas negali būti laikomas proporcingu, jei nacionalinėje teisėje nėra numatyta veiksmingos teiminės gynybės priemonės ir žalos atlyginimo tuo atveju, jei paaiškėtų, kad toks panaikinimas buvo nepagrįstas.

Į trečiąją klausimą Teisingumo Teismas atsakė taip, kad SESV 49 ir 56 straipsniai, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principai turi būti aiškinami kaip nedraudžiantys tokių nuostatų, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, t. y. koncesijos sutarties projekto, esančio tarp konkurso dokumentų, nuostatų, jei šios sąlygos pagrįstos ir proporcingos siekiamam tikslui ir atitinka skaidrumo principą, tačiau tai turi patikrinti nacionalinis teismas, remdamasis šiame sprendime išdėstytais argumentais.

Bylos nuoroda:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=209349&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=697758>

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

**22. Teisingumo Teismo 2018 m. vasario 28 d. prejudicinis sprendimas byloje Sporting Odds Ltd prieš Nemzeti
Adó- és Vámhivatal Központi Irányítása**

C-3/17

„<...> SESV 56 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis draudžia nacionalinės teisės aktus, <...>, kuriuose numatyta koncesijų ir leidimų organizuoti internetinius azartinius lošimus sistema, jeigu juose yra kitose valstybėse narėse įsisteigusius ūkio subjektus diskriminuojančių nuostatų <...>“

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Bylos esmė:

Pastabos:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SEVS 56 straipsnio, taip pat dėl ES pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 41, 47 ir 48 straipsnių išaiškinimo, nagrinėjant Sporting Odds Ltd ginčą su Vengrijos mokesčių administratoriumi Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítása, kuris skyrė Sporting Odds Ltd 11 306 Eur baudą už internetinių azartinių lošimų veiklą neturint tam reikalingos koncesijos arba leidimo.

Teisingumo Teismui pateikta 16 klausimų:

I. Dėl dualios (kai dalis paslaugų yra valstybės monopolis, o kita – ne) nacionalinės lošimų sistemos organizavimo

1-4 klausimais siekiama išsiaiškinti ar SESV 56 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama duali azartinių lošimų rinkos organizavimo sistema, pagal kurią kai kurios azartinių lošimų rūšys priskiriamos valstybės monopoliiui, o kitos – koncesijų ir leidimų, skirtų azartiniam lošimams organizuoti, suteikimo sistemai.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad vien dėl aplinkybės, jog vienas azartinių lošimų rūšims nustatytas valstybės monopolis, o kitoms – privatiems ūkio subjektams taikoma leidimų suteikimo tvarka, priemonės, kurios, kaip ir valstybės monopolis, *prima facie* atrodo kaip labiausiai ribojančios ir veiksmingiausios, atsižvelgiant į jais siekiamus teisėtus tikslus, savaime negali tapti nepagrįstos - toks teisinių sistemų skirtumas negali paveikti tokio valstybės monopolio tinkamumo piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos ir kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslui, dėl kurio jis buvo nustatytas, įgyvendinti.

Vis dėlto duali azartinių lošimų rinkos organizavimo sistema gali pažeisti SESV 56 straipsnį, jeigu konstatuojama, kad kompetentingos valdžios institucijos vykdo politiką, skatinančią dalyvauti azartiniuose lošimuose, kuriems netaikomas valstybės monopolis, o ne mažina galimybes lošti ir riboja šio sektoriaus veiklą *nuosekliai ir sistemškai*, todėl pasinaudojant monopoliumi nebegalima veiksmingai pasiekti tikslo užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, dėl kurio ir buvo nustatytas minėtas monopolis.

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Teisingumo Teismas nusprendė: SESV 56 straipsnis nedraudžia dualios azartinių lošimų rinkos organizavimo sistemos, pagal kurią kai kurios azartinių lošimų rūšys priskiriamos valstybės monopoliiui, o kitos – koncesijų ir leidimų, skirtų organizuoti azartiniam lošimams, suteikimo sistemai, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustatys, kad laisvą paslaugų teikimą ribojančiais teisės aktais iš tiesų nuosekliai ir sistemiškai įgyvendindami atitinkamos valstybės narės nurodyti tikslai.

II. Del nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis koncesija suteikiama toje valstybėje narėje patirtį įgijusiam asmeniui

5-ju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar SESV 56 straipsnis draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią išduoti leidimą organizuoti internetinius azartinius lošimus galima tik azartinių lošimų veiklos organizatoriams, pagal koncesiją eksploatuojantiems *nacionalinėje teritorijoje veikiančius lošimo namus*.

Teisingumo Teismas nurodė, kad ankstesnėje jurisprudencijoje išaiškinta, kad sąlyga įmonei įsteigti nuolatinį padalinį arba patronuojamąją bendrovę valstybėje narėje, kurioje teikiamos paslaugos, tiesiogiai prieštarauja laisvei teikti paslaugas, nes dėl jos neįmanoma kitose valstybėse narėse įsteigtoms įmonėms teikti paslaugas šioje valstybėje narėje. Toks apribojimas, koks nustatytas pagrindinėje byloje, yra diskriminacinio pobūdžio. Jis yra suderinamas su Sąjungos teise, tik jei patenka į aiškiai nukrypti leidžiančios nuostatos, kaip antai SESV 52 straipsnio, taikymo sritį, t. y. kai grindžiamas viešąja tvarka, visuomenės saugumu ir visuomenės sveikata (2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Engelmann*, C-64/08, 34 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).

Akivaizdu, kad apribojimas, pagal kurį prieigą prie internetinių azartinių lošimų rinkos turi tik nacionalinėje teritorijoje esančius lošimo namus eksploatuojantys subjektai, viršija tai, kas būtų laikoma proporcinga, nes egzistuoja mažesnės ribojamosios priemonės, leidžiančios pasiekti Vengrijos vyriausybės nurodytus tikslus.

6-8-tu klausimais siekiama išsiaiškinti, ar nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kurios “patikimais” laiko asmenis, kurie dešimt metų vykdė azartinių lošimų organizavimo Vengrijoje veiklą. Į šį klausimą Teisingumo Teismas atsakė: SESV 56 straipsnį *draudžia* nacionalinės teisės aktus, *kuriuose numatyta koncesijų ir leidimų*

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

organizuoti internetinius azartinius lošimus sistema, jeigu juose yra kitose valstybėse narėse įsisteigusius ūkio subjektus diskriminuojančių nuostatų arba įtvirtintos nediskriminacinės nuostatos, tačiau jos taikomos nesilaikant skaidrumo arba įgyvendinamos taip, kad tam tikriems kitose valstybėse narėse įsisteigusiems potencialiems konkurso dalyviams trukdoma ar tampa sudėtingiau pateikti savo kandidatūrą.

Atitinkamai (atsakydamas į 16 klausimą), Teisingumo Teismas paaiškino, kad *draudžiama sankcija*, skiriama už nacionalinės teisės aktų, kuriais nustatoma koncesijų ir leidimų, skirtų organizuoti azartiniais lošimams, suteikimo sistema, pažeidimą, *jeigu paaiškėja, kad tokie nacionalinės teisės aktai prieštarauja šiam straipsniui.*

III. Dėl įrodinėjimo priemonių

Į 10-tąjį klausimą dėl įrodinėjimo, tenkančio bylos šalims, Teisingumo Teismas atsakė:

SESV 56 straipsnį ir ESS 4 straipsnio 3 dalį, siejamus su Chartijos 47 ir 48 straipsniais, reikia aiškinti taip, kad jie nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kuriuose nenumatyta, kad laisvą paslaugų teikimą ribojančių priemonių, kaip jos suprantamos pagal SESV 56 straipsnį, proporcingumo klausimas nagrinėtinas *ex officio* ir pagal kuriuos įrodinėjimo pareiga tenka bylos šalims.

Į 11 ir 14-tą klausimus, susijusius su valstybės narės pareiga įrodyti tikslų, pateisinančių SESV pagrindinės laisvės kliūtį ir proporcingumą, įrodymus, Teisingumo Teismas atsakė:

SESV 56 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad:

- ribojamąsias teisės nuostatas nustačiusi valstybė narė privalo pateikti įrodymų, kurie patvirtintų, jog egzistuoja tikslai, galintys pateisinti SESV garantuojamos pagrindinės laisvės kliūtį ir jos proporcingumą, o valstybei narei to nepadarius, minėtas teismas turi galėti daryti visas dėl tokio nepateikimo kylančias išvadas;
- negalima pripažinti, kad valstybė narė neįvykdė pareigos pateisinti ribojamąją priemonę dėl to, kad įtvirtindama tokią priemonę nacionalinės teisės aktuose ir, nacionaliniam teismui ją nagrinėjant, nepateikė jos poveikio analizės.

Bylos nuoroda:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=151C2CA2F0B69FD772F70D903053C7F8?text=&>

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**
[docid=199772&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=5279636](https://eur-lex.europa.eu/docid/199772&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=5279636)

**21. Teisingumo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. prejudicinis sprendimas byloje Global starnet Ltd prieš Ministero
dell'Economia e delle Finanze, Amministrazione Autonoma Monopoli di Stato
C-322/16**

<...> nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias asmenims, jau esantiems koncesininkais įstatymu įteisintų žaidimų, teikiamų per kompiuterinį tinklą, valdymo sektoriuje, pasirašant papildomą susitarimą prie galiojančios sutarties nustatomos naujos veiklos sąlygos, jeigu šios teisės nuostatos gali būti pateisinamos privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais ir gali garantuoti siekiamų tikslų įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jiems pasiekti.<...>

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant Global Starnet Ltd ginčą su Ministero dell'Economia e delle Finanze (Ūkio ir finansų ministerija, Italija) ir Amministrazione Autonoma Monopoli di Stato (Valstybės monopolijų autonominė administracija, Italija, toliau – AAMS) dėl pramogų ir laisvalaikio žaidimų automatų valdymui kompiuteriniame tinkle taikomų sąlygų nustatymo ir dėl pranešimo apie viešuosius pirkimus, susijusius su koncesijos įsteigti tokį žaidimų automatų valdymo kompiuterinį tinklą ir jį eksploatuoti suteikimu.

AAMS suteikė Global Starnet koncesiją aktyvuoti ir eksploatuoti įstatymu įteisintų žaidimų pramogų ir laisvalaikio veiklos automatuose kompiuterinį valdymo tinklą ir vykdyti su jais susijusią veiklą remiantis nuostata, pagal kurią šios rūšies koncesijos skiriamos esamiems koncesininkams, tarp kurių yra ir Global Starnet, nesivadovaudama atrankos procedūromis, kurios taikomos kitiems žaidimų operatoriams. Įstatymu Nr. 220/2010 sąlygos, kurių reikalaujama laikytis siekiant gauti viešųjų žaidimų

Pastabos:

¹ Direktyva 2004/18 – Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

organizavimo ir valdymo licencijas, buvo iš dalies pakeistos taip, kad jos tapo mažiau palankios Global Starnet. Remdamasi šiuo įstatymu AAMS priėmė dekretą dėl pramogų ir laisvalaikio veiklos automatams taikomų sąlygų nustatymo ir pranešimą apie viešuosius pirkimus, susijusius su koncesijos įsteigti ir organizuoti žaidimų tokiuose automatuose kompiuterinį valdymo tinklą. Global Starnet pateikė skundą, teigdamą, pirma, kad buvo pažeistas teisėtų lūkesčių apsaugos principas, nes Įstatymas Nr. 220/2010 leido įtraukti koncesininko veiklos, susijusios su viešųjų žaidimų organizavimu ir valdymu, vykdymo sąlygas, kurios iš esmės pakeitė galiojančią koncesijos sutartį.

Teisingumo Teismas nurodė, jog reikia priminti, kad azartinių lošimų reglamentavimas – tai viena iš sričių, kuriose yra didelių moralinio, religinio ir kultūrinio pobūdžio skirtumų valstybėse narėse. Kadangi šiuo klausimu nėra suderintų teisės nuostatų Sąjungos lygmeniu, valstybės narės turi plačią diskreciją pasirinkti, kaip jos mano, tinkamiausią vartotojų ir socialinės santvarkos apsaugos lygį (2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo Politanò, C 225/15, EU:C:2016:645, 39 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją). Taigi valstybės narės gali nekliudomos nustatyti politikos azartinių lošimų srityje tikslus ir, jei reikia, tiksliai apibrėžti siektiną apsaugos lygį. Vis dėlto valstybės narių nustatomi apribojimai turi atitikti Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytus, be kita ko, jų pateisinimo privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais ir proporcingumo reikalavimus.

Pažymėtina, kad pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad teisės normos, ypač kai jos gali sukelti asmenims ir įmonėms nepalankių pasekmių, būtų aiškos, tikslios, o jų pasekmės – nuspėjamos. Vis dėlto ūkio subjektas negali tikėtis, jog teisės aktai liks visiškai nepakeisti, ir gali ginčyti tik tokio pakeitimo įgyvendinimo tvarką. Teisingumo Teismas nurodė, jog Įstatyme Nr. 220/2010 numatytas 180 dienų terminas nuo jo įsigaliojimo dienos, skirtas naujoms sąlygoms nustatyti pasirašant papildomą susitarimą prie sutarties, iš principo yra pakankamas ir leidžia koncesininkams prisitaikyti prie šių sąlygų.

Teisingumo Teismas atsakydamas į prejudicinį klausimą nurodė: SESV 49 ir 56 straipsniai ir teisėtų lūkesčių apsaugos principas turi būti aiškinami kaip nedraudžiantys nacionalinės teisės nuostatų, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias asmenims, jau esantiems koncesininkais įstatymu

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

įteisintų žaidimų, teikiamų per kompiuterinį tinklą, valdymo sektoriuje, pasirašant papildomą susitarimą prie galiojančios sutarties nustatomos naujos veiklos sąlygos, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, jog šios teisės nuostatos gali būti pateisinamos privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais ir gali garantuoti siekiamų tikslų įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jiems pasiekti.

Bylos nuoroda:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0322>

20. Teisingumo Teismo 2017 m. balandžio 5 d. prejudicinis sprendimas byloje Marina del Mediterraneo SL ir kt. prieš Agencia Publica de Puertos de Andalucia

C-391/15

<...> Direktyvoje 89/665² aiškiai nenumatytas momentas, nuo kurio gali būti pradėta 1 straipsnio 1 dalyje numatyta peržiūros procedūra, minėtos direktyvos tikslas, nurodytas pirmesniame šio sprendimo punkte, valstybėms narėms neleidžia riboti peržiūros galimybių, atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjama viešojo pirkimo procedūra formaliai pasiekė tam tikrą stadiją <...>

Bylos esmė:

2011 m. balandžio 12 d. *Marina del Mediterráneo SL ir kt.* kompetentingai administracinės valdžios institucijai pateikė specialųjį skundą viešųjų pirkimų srityje dėl viešojo pirkimo komisijos sprendimo leisti laikinajai įmonių grupei, sudarytai iš *Nassir bin Abdullah and Sons SL, Puerto*

Pastabos:

¹ Direktyva 2004/18 – Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų,

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Deportivo de Marbella SA ir Ayuntamiento de Marbella (Marbeljos savivaldybė), dalyvauti viešosios darbų koncesijos konkurse „Marbeljos uosto plėtra – *La Bajadilla*“.

2015 m. vasario 19 d. nutartimi nacionalinis Ispanijos teismas pranešė pagrindinės bylos šalims apie galimą pateikto skundo nepriimtinumą pagal nacionalinės teisės nuostatas, apibrėžiančias aktus, dėl kurių gali būti pateiktas specialusis skundas viešųjų pirkimų srityje. Pagal šias nuostatas skųsti galima parengiamuosius aktus, jeigu jais tiesiogiai ar netiesiogiai priimamas sprendimas dėl sutarties sudarymo, neleidžiama tęsti procedūros, sudaroma gynybos kliūčių arba daroma nepataisoma žala teisėms ir teisėtiems interesams. Taigi pirkimo komisijos sprendimas nepašalinti konkurso dalyvio ir priimti jo pasiūlymą, taip pat leisti dalyvauti pradėtame pirkimo konkurse nėra aktas, kurį galima skųsti, tačiau tai neužkerta kelio nurodyti pastebėtus pažeidimus ir *a posteriori* jais remtis skundžiant viešojo pirkimo sutarties sudarymo aktą, kuris turi sprendimo požymių.

Kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, nors Direktyvoje 89/665 aiškiai nenumatyta momentas, nuo kurio gali būti pradėta 1 straipsnio 1 dalyje numatyta peržiūros procedūra, minėtos direktyvos tikslas, nurodytas pirmesniame šio sprendimo punkte, valstybėms narėms neleidžia riboti peržiūros galimybių, atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjama viešojo pirkimo procedūra formaliai pasiekė tam tikrą stadiją (šiuo klausimu žr. 2005 m. sausio 11 d. Sprendimo *Stadt Halle ir RPL Lochau*, C-26/03, EU:C:2005:5, 38 punktą). Konkrečiai dėl sprendimo leisti konkurso dalyviui dalyvauti pirkimo procedūroje, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, pažymėtina, jog tai, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus reikalaujama, kad bet kuriuo atveju konkurso dalyvis prieš skųsdamas leidimą kitam dalyviui dalyvauti konkurse turi laukti, kol bus priimtas sprendimas sudaryti nagrinėjamą sutartį, pažeidžia Direktyvos 89/665 nuostatas. Šio aiškinimo nepaneigia išvada, kad Direktyvos 89/665 tikslo visiškam įgyvendinimui kiltų pavojus, jei kandidatams ir konkurso dalyviams būtų leidžiama bet kuriuo sutarties sudarymo procedūros momentu nurodyti sutarčių sudarymo taisyklių pažeidimus, taip perkančiąją organizaciją įpareigojant iš naujo pakartoti visą procedūrą tam, kad būtų pašalinti šie pažeidimai (2015 m. kovo 12 d. Sprendimo *eVigilo*, C-538/13, EU:C:2015:166, 51 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Ši išvada iš tiesų susijusi su sprendimų, kuriuos galima skųsti, protingų

prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

² Direktyva 89/665 – dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

naikinamųjų apskundimo terminų pagrindimu, o ne su galimybės pateikti atskirą skundą dėl sprendimo leisti subjektui dalyvauti pirkimo procedūroje nebuvimu, kaip matyti iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų.

Teisingumo Teismas priėmė sprendimą, jog Tarybos direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio 1 dalies a ir b punktai turi būti aiškinami taip, jog, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, jie draudžia tokias nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias sprendimas leisti subjektui dalyvauti pirkimo konkurse, kuris, kaip tvirtinama, pažeidžia Sąjungos teisę ar ją perkeliančią nacionalinę teisę viešųjų pirkimų srityje, nenurodytas tarp perkančiosios organizacijos parengiamųjų aktų, dėl kurių galima pateikti atskirą skundą teisme.

Bylos nuoroda:

[http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=189625&pageIndex=0&doclang=LT
&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=860398](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=189625&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=860398)

**19. Teisingumo Teismo 2016 m. rugsėjo 8 d. prejudicinis sprendimas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš
Domenico Politanò**

C-225/15 Italija

Į Direktyvos 2004/18¹ <...> taikymo sritį nepatenka nacionalinės teisės aktai <...>, kuriais reglamentuojamas koncesijų azartinių lošimų srityje suteikimas

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Pagal SESV² 49 straipsnį <...> nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, <...> kuria ūkio subjektai, norintys dalyvauti konkurse dėl koncesijų azartinių lošimų ir lažybų srityje suteikimo, įpareigojami įrodyti savo ekonominę ir finansinę padėtį bent dviejų kredito įstaigų pažymomis, tačiau neleidžiama, kad ši padėtis galėtų būti įrodyta ir kitaip, nes tokia nuostata gali atitikti Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintus proporcingumo reikalavimus <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš Domenico Politanò dėl Italijos teisės aktų, kuriais reglamentuojamas lažybų statymų priėmimas, pažeidimo. 2015 m. vasario 6 d. atlikusios įmonės Betuniq, kurią valdė D. Politanò ir kuri buvo susijusi su bendrove UniqGroup, patikrinimą administracinės priežiūros tarnybos konstatavo, kad lažybų statymų priėmimo veikla šios įmonės patalpose buvo vykdoma be išankstinės koncesijos. Todėl Tribunale di Palmi (Palmio teismas, Italija) nurodė areštuoti turtą, kuris buvo naudojamas minėtai veiklai. Priėmus šį sprendimą D. Politanò pareiškė ieškinį ir nurodė, kad lažybų statymų dėl sporto renginių priėmimas bendrovės UniqGroup naudai turi būti laikomas teisėtu, kadangi nacionalinės teisės aktai prieštarauja SESV 49 ir 56 straipsniams.

Šioje byloje Teisingumo Teismo buvo teiraujamasi, ar Direktyvos 2004/18 47 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria ūkio subjektai, norintys dalyvauti konkurse dėl koncesijų azartinių lošimų ir lažybų srityje suteikimo, įpareigojami įrodyti savo ekonominę ir finansinę padėtį bent dviejų kredito įstaigų pažymomis ir neleidžiama šios padėties įrodyti koku nors kitu dokumentu.

Pastabos:

¹Direktyva 2004/18 – Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

²SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, lyginant viešojo paslaugų pirkimo sutartis ir viešosios paslaugų koncesijos apibrėžtis, matyti, kad viešojo paslaugų pirkimo sutartis ir viešojo paslaugų koncesija skiriasi atlygiu už suteiktas paslaugas. Viešojo paslaugų pirkimo sutartis apima atlygį ir nebūtinai tik jį vieną, kurį perkančioji organizacija moka tiesiogiai paslaugų teikėjui, o paslaugų koncesijos atveju atlygis už suteiktas paslaugas yra tik teisė eksploatuoti paslaugą arba tokia teisė kartu su užmokesčiu. Nors atlyginimo būdas yra vienas iš lemiamų priskyrimo prie viešosios paslaugų koncesijos kriterijų, toks priskyrimas reiškia, kad koncesininkas prisiima su atitinkamų paslaugų teikimu susijusią riziką, o su paslaugos teikimu susijusios rizikos neperkėlimas paslaugos teikėjui rodo, kad atitinkamas sandoris yra viešojo paslaugų pirkimo sutartis, bet ne viešojo paslaugų koncesija. Taigi, paslaugų teikėjas, pirma, negauna atlygio iš perkančiosios organizacijos ir, antra, prisiima visą riziką, susijusią su lažybų statymų priėmimo ir perdavimo veiklos vykdymu. Atsižvelgiant į tai, Direktyvą 2004/18, ypač jos 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad į jos taikymo sritį nepatenka nacionalinės teisės aktai, kuriais reglamentuojamas koncesijų azartinių lošimų srityje suteikimas.

Taip pat Teisingumo Teismo buvo teiraujama, ar SESV 49 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria ūkio subjektai, norintys dalyvauti konkurse dėl koncesijų azartinių lošimų ir lažybų srityje suteikimo, įpareigojami įrodyti savo ekonominę ir finansinę padėtį bent dviejų kredito įstaigų pažymomis, tačiau neleidžiama, kad ši padėtis galėtų būti įrodyta ir kitaip.

Pažymėta, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką įsisteigimo laisvės ir (arba) laisvės teikti paslaugas apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro ne tokį patrauklų SESV 49 ir 56 straipsniuose nustatytų laisvių įgyvendinimą arba trukdo jas įgyvendinti. Tačiau reikia įvertinti, ar ribojimas gali būti leidžiamas remiantis SESV 51 ir 52 straipsniuose, taikomuose ir laisvės teikti paslaugas sričiai pagal SESV 62 straipsnį, aiškiai numatytais leidžiančiomis nukrypti nuostatomis viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais arba pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais.

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Italijos vyriausybė tvirtina, kad nagrinėjama ribojamoji nuostata, pateisinama interesu užtikrinti teisėtos lažybų statymų priėmimo veiklos tęstinumą siekiant užkirsti kelią lygiagrečios neteisėtos veiklos vykdymui ir interesu apsaugoti vartotojus. Toks tikslas gali būti privalomasis bendrojo intereso pagrindas, galintis pateisinti tokį pagrindinių laisvių apribojimą. Be to, Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad iš ribojamosios teisės nuostatos kylančius pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti tikslu kovoti su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje.

Be to, reikia išnagrinėti ir tai, ar apribojimas yra tinkamas nustatytam tikslui pasiekti ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti. Įpareigojimas pateikti dviejų kredito įstaigų pažymas gali užtikrinti, kad ūkio subjektas yra ekonomiškai ir finansiškai pajėgus įvykdyti galimus išipareigojimus laimėjusiems lažybų dalyviams. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad reikalavimas turėti tam tikro dydžio įstatinį kapitalą gali būti naudingas siekiant užtikrinti tokį ekonominį ir finansinį pajėgumą.

Taip pat reikia nustatyti, ar, atsižvelgiant į nacionalinės valdžios institucijų plačią diskreciją nustatyti vartotojų ir socialinės santvarkos apsaugos reikalavimus, įpareigojimas pateikti dvi dviejų skirtingų kredito įstaigų pažymas neviršija to, kas yra būtina numatytam tikslui pasiekti, ir šį vertinimą reikia atlikti atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų siekiamus tikslus ir jų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį.

Atsižvelgiant į tai, SESV 49 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria ūkio subjektai, norintys dalyvauti konkurse dėl koncesijų azartinių lošimų ir lažybų srityje suteikimo, įpareigojami įrodyti savo ekonominę ir finansinę padėtį bent dviejų kredito įstaigų pažymomis, tačiau neleidžiama, kad ši padėtis galėtų būti įrodyta ir kitaip, nes tokia nuostata gali atitikti Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintus proporcingumo reikalavimus.

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=koncesij%25C5%25B3&docid=183123&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=597014#ctx1>

**18. Teisingumo Teismo 2016 m. liepos 14 d. prejudicinis sprendimas
byloje Promoimpresa Srl vs Consorzio dei comuni della Sponda Bresciana del Lago di Garda e del Lago di Idro, Regione
Lombardia ir Mario Melis ir kt. vs Comune di Loiri Porto San Paolo, Provincia di Olbia Tempio**

C-458/14 ir C-67/15 Italija

<...> pagal Direktyvą 2006/123¹ draudžiama tokia nacionalinė priemonė, kurioje numatytas galiojančių leidimų naudoti valstybei priklausančias jūros ir ežerų pakrantes turizmo ir rekreacinei veiklai vykdyti automatinis pratęsimas, nevykdant potencialių kandidatų atrankos procedūros

<...> pagal SESV² 49 straipsnį ji draudžiamos tokios nacionalinių įstatymų nuostatos, pagal kurias leidžiama automatiškai pratęsti valstybei priklausančios žemės koncesijas turizmo ir rekreacinei veiklai vykdyti, jei šios koncesijos kelia aiškių tarptautinių susidomėjimą

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant du ginčus: pirmas, Promoimpresa Srl ir Consorzio dei comuni della Sponda Bresciana del Lago di Garda e del Lago di Idro (toliau – konsorciumas), Regione Lombardia dėl konsorciumo sprendimo atsisakyti atnaujinti Promoimpresa turimą koncesiją eksploatuoti valstybei priklausančią žemės plotą ir dėl Giunta Regionale Lombardia³ sprendimo suteikti koncesijas naudoti valstybei priklausančius žemės plotus vykdant lyginamosios atrankos procedūrą; antras, Mario Melis ir kt. bei Comune di Loiri Porto San Paolo, Provincia di Olbia Tempio dėl sprendimų patvirtinti paplūdimių naudojimo planą ir suteikti koncesijas naudoti jūros

Pastabos:

¹Direktyva 2006/123– Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 12 d. direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje
²SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

pakrantėje esantį turtą, taip pat dėl priemonių, kuriomis municipalinė policija nurodė M. Melis ir kt. pašalinti nuo jūros kranto tam tikrą įrangą.

³Giunta Regionale Lombardia
– Lombardijos regiono taryba

2006 m. konsorciumas suteikė Promoimpresa koncesiją eksploatuoti Gardos ežero pakrantėje esanti valstybei priklausančią žemės plotą ir įrengti jame kioską, stoginę, maudyklą, krantinę ir tiltelį. Koncesijos sutartyje buvo nustatyta, kad jos galiojimas baigiasi 2010 m. gruodžio 31 d. ir ji nustoja galioti savaime, nereikalingas įspėjimas, ir koncesininkas negali remtis tradicijomis ir įpročiais, siekdamas toliau naudotis koncesija. Tačiau Italijos įstatymų leidėjas nacionaliniuose teisės aktuose nustatė, kad suteikiama galimybė šešeriems metams suteiktas koncesijas automatiškai atnaujinti dar šešeriems metams. Todėl Promoimpresa pateikė prašymą atnaujinti jos turimą koncesiją, tačiau konsorciumas šį prašymą atmetė, nes nauja koncesija gaunama ne tiesiog pateikus prašymą atnaujinti, o tik per viešą konkurso procedūrą ir koncesija, kurios galiojimas baigėsi, galiojo tik penkerius metus ir negalėjo būti atnaujinta automatiškai.

M. Melis ir kt. užsiėmė turizmo ir rekreacine veikla komunai priklausančiuose paplūdimiuose pagal 2004 m. išduotas šešerių metų trukmės viešojo jūros kranto koncesijas, kurių galiojimas vėliau buvo pratęstas dar vieniems metams. 2012 m. M. Melis ir kt. pateikė komunai prašymą priimti oficialų sprendimą dėl koncesijų pratęsimo. Į šį prašymą nebuvo atsakyta, todėl M. Melis ir kt. padarė išvadą, kad gali teisėtai tęsti savo veiklą, nes pagal Italijos įstatymus veiklai vykdyti galiojimas pratęsiamas automatiškai.

Šiose bylose Teisingumo Teismo buvo teiraujama, ar Direktyvos 2006/123 12 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiamos tokios nacionalinių įstatymų nuostatos, kurios leidžia automatiškai pratęsti esamas valstybei priklausančių jūros ir ežerų pakrančių koncesijas turizmo ir rekreacinei veiklai vykdyti. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jūros ir ežerų pakrančių koncesijas, kurias suteikė viešosios valdžios institucijos ir kurios skirtos valstybei priklausančius žemės plotus naudoti turizmo ir rekreacinei veiklai,

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

galima traktuoti kaip „leidimus“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2006/123 nuostatas, nes jos yra formalūs sprendimai, kuriuos paslaugų teikėjai turi gauti iš nacionalinės valdžios institucijų, kad galėtų vykdyti savo ūkinę veiklą. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad nagrinėjamos koncesijos, susijusios su gamtiniais išteklių, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2006/123 12 straipsnį. Tačiau nacionalinis teismas turi patikrinti, ar šių koncesijų skaičius turi būti ribotas dėl gamtinių išteklių stokos. Jei nagrinėjamos koncesijos patenka į Direktyvos 2006/123 12 straipsnio taikymo sritį, pažymėtina, kad pagal šios nuostatos 1 dalį tais atvejais, kai išduodamų leidimų skaičius yra ribotas dėl gamtinių išteklių stokos, potencialiems kandidatams taikoma nešališka ir skaidri atrankos procedūra, visų pirma tinkamai paskelbiant apie tokią procedūrą. Dėl leidimų ekonominiais tikslais eksploatuoti valstybei priklausančias jūros ir ežerų pakrantes automatinio pratęsimo atrankos procedūra neįmanoma. Kartu pažymėta, kad Direktyvos 2006/123 12 straipsnio 3 dalies, pagal kurią numatyta, jog nustatydamos atrankos procedūros taisyklės valstybės narės gali atsižvelgti į aspektus, susijusius su svarbiais visuomenės interesais, negalima aiškinti taip, kad pagal ją galima pateisinti automatinį leidimų pratęsimą, nors išduodant šiuos leidimus pirmą kartą nebuvo vykdoma šio straipsnio 1 dalyje nurodyta atrankos procedūra.

Teisingumo Teismo taip pat buvo teiraujama, ar SESV 49, 56 ir 106 straipsnius reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiamos tokios nacionalinių įstatymų nuostatos, pagal kurias leidžiama automatiškai pratęsti valstybei priklausančios žemės koncesijas turizmo ir rekreacinei veiklai vykdyti. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad bylose nagrinėjamos koncesijos suteiktos tada, kai jau buvo įtvirtinta, kad aiškų tarptautinį susidomėjimą keliančioms sutartims turi būti taikoma skaidrumo pareiga, todėl teisinio saugumo principu negalima remtis siekiant pateisinti skirtingą požiūrį, draudžiamą pagal SESV 49 straipsnį.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=koncesij%25C5%25B3&docid=181682&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=278257#ctx1>

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

17. Teisingumo Teismo 2016 m. sausio 28 d. prejudicinis sprendimas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš R. Laezza

C-416/14 Italija

<...> SESV 49 ir 56 straipsniai <...> draudžia tokią ribojamąją nacionalinę nuostatą, kuria koncesininkas, nutraukęs veiklą dėl koncesijos laikotarpio pabaigos, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, jei tokiu apribojimu viršijama tai, kas būtina šia nuostata siekiamam tikslui veiksmingai pasiekti <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš R. Laezza dėl Italijos teisės aktų, kuriais reglamentuojamas lažybų įmokų rinkimas, pažeidimo.

Stanley International Betting Ltd, Jungtinėje Karalystėje registruota bendrovė, ir jos dukterinė bendrovė Maltoje Stanleybet Malta Ltd vykdo veiklą Italijoje – renka lažybų įmokas per „duomenų perdavimo centrus“ (toliau – DPC). Ši veikla Italijoje per DPC savininkus buvo vykdoma pagal įgaliojimo sutartis, neturint nei koncesijos, nei policijos leidimo. 2014 m. birželio 5 d. Frosinonės (Italija) muitinės ir finansų policija, atlikusi patikrą DPC, kuriam vadovavo R. Laezza ir kuris buvo sudaręs sutartį su Stanleybet Malta Ltd, patalpose ir nustačiusi, kad šis centras be leidimo vykdė lažybų įmokų rinkimo veiklą, areštavo tam tikrą IT įrangą, naudotą šioms įmokoms priimti ir perduoti. R. Laezza kreipėsi į Tribunale di Frosinone su ieškiniu dėl minėto sprendimo panaikinimo.

Šioje byloje Teisingumo Teismo buvo teiraujama, ar SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia nacionalinę nuostatą, kuria koncesininkas, nutraukiantis veiklą dėl koncesijos

Pastabos:

¹ SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

laikotarpio pabaigos ar dėl sprendimų atimti ar atšaukti teises, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį įmokų rinkimo ir valdymo tinklą.

Teisingumo Teismas pasisakė:

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo. Įsisteigimo laisvės ir (arba) laisvės teikti paslaugas apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro ne tokį patrauklų SESV 49 ir 56 straipsniuose nustatytų laisvių įgyvendinimą arba trukdo jas įgyvendinti. Nacionalinės teisės nuostata, kuria koncesininkas įpareigojamas neatlygintinai perduoti naudoti įmokoms rinkti naudojamą įrangą veiklos nutraukimo atveju, įskaitant atvejį, kai koncesija tiesiog baigia galioti, gali padaryti šios veiklos vykdymą ne tokį patrauklų. Rizika, kad įmonė be finansinio atlygio turės perduoti naudotis jai priklausančią turtą, gali sutrukdyti jai gauti pelno iš investicijų. Todėl konstatuotina, kad , kad tokia nacionalinės teisės nuostata yra SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimas.

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo tariamai diskriminuojamojo pobūdžio. Jei nagrinėjama nuostata būtų diskriminacinė, ji galėtų būti pateisinama tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos pagrindais, numatytais SESV 51 ir 52 straipsniuose, tarp kurių nėra kovos su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje ir teisėtos lažybų įmokų rinkimo veiklos tęstinumo. Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata taikoma be išimties visiems ūkio subjektams, dalyvavusiems viešųjų pirkimų konkurse, todėl pakeistos sąlygos, pagal kurias visi patvirtinti ūkio subjektai vykdo savo lažybų įmokų rinkimo veiklą Italijos teritorijoje, nėra reikšmingos vertinant diskriminuojamąjį pobūdį.

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo pateisinimo. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti vien tikslu kovoti su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje. Nagrinėjamu atveju tikslas buvo kovoti su nusikalstamumu lošimų srityje, todėl, vadovaujantis juo, galima būtų pateisinti pagrindinių laisvių apribojimą.

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių apribojimo proporcingumo. Tribulane di Frosinone, nagrinėdamas proporcingumo klausimą, turės išnagrinėti, ar aplinkybė, kad neatlygintinas DPC ar kitam koncesininkui materialiojo ir nematerialiojo turto, sudarančio lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, perdavimas nėra sistemingas, bet yra taikomas tik „aiškiu ADM prašymu“. Be to, jei koncesijos sutartis, sudaryta gerokai trumpesniai laikotarpiui nei sutartys, sudarytos iki 2012 m. teisės aktų pakeitimo, natūraliai pasibaigia, tokio priverstinio perdavimo neatlygintinas pobūdis prieštarauja proporcingumo reikalavimui, ypač dėl to, kad leistinų lažybų įmokų rinkimų veiklos tęstinumas gali būti pasiektas ne tokiomis ribojamosiomis priemonėmis, kaip priverstinis nagrinėjamo turto perdavimas, bet atlygintinai rinkos kaina. Todėl Tribulane di Frosinone nagrinėdamas nuostatos proporcingumą, turės atsižvelgti ir į turto, kuris yra priverstinio perdavimo objektas, rinkos vertę.

Išnagrinėjęs bylą, Teisingumo Teismas nurodė, kad SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią ribojamąją nacionalinę nuostatą, kuria koncesininkas, nutraukęs veiklą dėl koncesijos laikotarpio pabaigos, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, jei tokiu apribojimu viršijama tai, kas būtina šia nuostata siekiamam tikslui veiksmingai pasiekti.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=koncesija&docid=173913&pageIndex=0&doclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=622972#ctx1>

2016 m. ↑

16.	Teisingumo Teismo 2015 m. rugsėjo 17 d. prejudicinis sprendimas
byloje Fratelli De Pra SpA, SAIV SpA vs Agenzia Entrante – Direzione Provinciale Ufficio Controlli Belluno, Agenzia
Entrante – Direzione Provinciale Ufficio Controlli Vicenza |
|------------|---|

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

C-416/14 Italija

<...> Direktyvoms 2002/20 ir 2002/21 neprieštarauja mokestis, kaip antai TCG. Pagrindas apmokestinti tokiu mokesčiu nėra tinklų ir elektroninio ryšio paslaugų teikimas ir kad abonento privatus naudojimasis judriojo telefono ryšio paslauga nėra tinklų ar elektroninio ryšio paslaugos teikimas <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant du ginčus: pirma, Fratelli De Pra SpA (toliau – De Pra) ir Agenzia Entrate – Direzione Provinciale Ufficio Controlli Belluno (mokesčių administratoriaus – Beluno provincijos direkcijos) ir, antra, SAIV SpA (toliau – SAIV) ir Agenzia Entrate – Direzione Provinciale Ufficio Controlli Vicenza (mokesčių administratoriaus – Vičencos provincijos direkcijos), dėl šių mokesčių tarnybų atsisakymo tenkinti prašymus grąžinti valstybės koncesijos mokestį (toliau – TCG), kurį De Pra ir SAIV sumokėjo pagal judriojo telefono ryšio paslaugos abonentines sutartis.

Bendrovės De Pra ir SAIV pareikalavo, kad atitinkamai Beluno provincijos direkcija ir Vičencos provincijos direkcija grąžintų sumas, kurias šios bendrovės sumokėjo kaip TCG. Jos tvirtina, kad Direktyvoje 1999/5¹ įtvirtintam laisvo galinių įrenginių judėjimo ir eksploatacijos principui prieštarauja administracinė priemonė, kaip antai Italijos teisėje numatytas bendrasis leidimas arba licencija. Atsižvelgdamos į tai, kad TCG reikia laikyti mokesčiu, jos mano, jog, nesant pagrindo juo apmokestinti, turi teisę susigrąžinti kaip šį mokestį sumokėtas sumas.

Šioje byloje Teisingumo Teismo buvo teiraujamasi, ar tinklų direktyvomis (Direktyva 2002/19², Direktyva 2002/20³, Direktyva 2002/21⁴ ir Direktyva 2002/22⁵) draudžiamos nacionalinės teisės normos

Pastabos:

¹ Direktyva 1999/5 – 1999 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/5/EB dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių bei abipusio jų atitikties pripažinimo

² Direktyva 2002/19 – 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

dėl mokesčio, kaip antai TCG, taikymo, kuriose nustatyta, kad, kai galiniais antžeminio judriojo radijo ryšio įrenginiais naudojamas pagal abonentinę sutartį, reikia turėti bendrąjį leidimą arba licenciją ir kad tokiu atveju taikomas šis mokestis. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jau yra nusprendęs, jog Direktyvoms 2002/20 ir 2002/21 neprieštaruoja mokestis, kaip antai TCG. Pagrindas apmokestinti tokiu mokesčiu nėra tinklų ir elektroninio ryšio paslaugų teikimas ir kad abonento privatus naudojimas judriojo telefono ryšio paslauga nėra tinklų ar elektroninio ryšio paslaugos teikimas. Taip pat Direktyva 2002/21 netaikoma įrenginiams, kurie patenka į Direktyvos 1999/5, skirtos privačiam telekomunikacijų galinių įrenginių, įskaitant mobiliuosius telefonus, naudojimui, taikymo sritį.

Teisingumo Teismo, be kita ko, buvo teiraujamasi, ar reikalavimas gauti leidimą ir mokėti mokestį, nesukuria Direktyvą 1999/5, būtent jos 8 straipsnį, pažeidžiančių kliūčių. Teisingumo Teismas nurodė, kad mokestis, kaip antai TCG, taikomas ne antžeminio judriojo radijo ryšio galiniams įrenginiams, o dėl naudojimosi šiais įrenginiais sudarytoms abonentinėms sutartims. Todėl pažymėjo, kad toks apmokestinimas netrukdo prekiauti minėtais galiniais įrenginiais, nes juos galima parduoti be įsipareigojimo Italijoje sudaryti abonentinę sutartį ir bet kuriuo atveju jis netaikoma galiniams įrenginiams iš kitų valstybių narių, todėl nėra kliūtis laisvam šių įrenginių judėjimui. Kalbant apie pareigą gauti Direktyvoje 2002/20 numatytą bendrąjį leidimą, pažymėta, kad bendrasis leidimas yra tik pagrindas apmokestinti TCG. Jo paskirtis nėra leisti teikti tinklų paslaugas ir jis nepažeidžia įsipareigojimų pagal šią direktyvą. Direktyvose 2002/19 ir 2002/22 numatytos minimalios normos, kurios nedraudžia taikyti kitų priemonių (be kita ko, mokestinių).

Dėl Direktyvos 2002/22 20 straipsnio ir Direktyvos 1999/5 8 straipsnio aiškinimo taip, kad pagal šias nuostatas draudžiama mokesčio, kaip antai TCG, taikymo tikslais bendrajam leidimui arba radijo stoties licencijai prilyginti judriojo telefono ryšio paslaugų abonentinę sutartį, kurioje, be kita ko, turi būti nurodytas galinio įrenginio tipas ir susijęs sertifikatas, Teisingumo Teismas nurodė, kad dėl tokios abonentinės sutarties prilyginimo bendrajam leidimui arba radijo stoties licencijai mokesčio, kaip antai

³ Direktyva 2002/20 – 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimų

⁴ Direktyva 2002/21 – 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos

⁵ Direktyva 2002/22 – 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

TCG, taikymo tikslais užtenka priminti, kad Direktyva 2002/22 reglamentuojamas tinklų ir elektroninių ryšių paslaugų teikimas galutiniams paslaugų gavėjams ir kad ja nereglamentuojamas apmokestinimas tokiu mokesčiu. Vadinas, ši direktyva nedraudžia nacionaliniam įstatymų leidėjui nustatyti, kad pagrindas apmokestinti šiuo mokesčiu yra abonentinė sutartis, sudaryta tarp judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjo ir galinių įrenginių naudotojo, ir kad ši sutartis prilyginama bendrajam leidimui, su kuriuo siejamas minėtas mokestis.

Iš šios direktyvos 20 straipsnio formuluotės matyti, kad šiuo straipsniu nedraudžiama nacionalinės teisės normose numatyti, kad judriojo telefono ryšio paslaugų abonentinėse sutartyse, be Direktyvoje 2002/22 nurodytos informacijos, reikia pateikti ir kitokią informaciją, kaip antai nagrinėjamo galinio įrenginio tipą ir susijusį sertifikatą. Vadinas, ši papildoma informacija taip pat nėra Direktyvos 1999/5 8 straipsnį pažeidžianti kliūtis nagrinėjamos įrangos laisvam judėjimui.

Teisingumo Teismo teiraujantis, ar pagal Sąjungos teisę draudžiamas skirtingas požiūris į galinių antžeminio judriojo radijo ryšio įrenginių naudotojus, atsižvelgiant į tai, ar jie sudarė judriojo telefono ryšio paslaugų abonentinę sutartį, ar perka šias paslaugas naudodamiesi išankstinio mokėjimo telefono kortelėmis, kurios gali būti papildomos, kai teisės normos, kaip antai įvedančios TCG, taikomos tik pirmiesiems iš jų, jis nurodė, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) Chartijos 20 straipsnyje numatyta, jog prieš įstatymą visi lygūs. Pagal Chartijos 51 straipsnį jos nuostatos valstybėms narėms taikomos tik tuomet, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Šiuo atveju, kadangi tinklų direktyvomis ir Direktyva 1999/5 nereglamentuojamas tokio mokesčio, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, taikymas ir kadangi iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad minėtomis teisės normomis įgyvendinama Sąjungos teisė, tokioms teisės normoms negalima taikyti šios nuostatos.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d59945b3a5b3eb47859c24cb45770dc6ce.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Oc38Oe0?text=koncesija&docid=167944&pageIndex=0&dolang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=671987#ctx1>

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

**15. Teisingumo Teismo 2015 m. birželio 11 d. prejudicinis sprendimas
byloje Lisboagás GDL – Sociedade Distribuidora de Gás Natural de Lisboa SA vs Autoridade Tributária e Aduaneira**

C-256/14 Portugalija

<...> mokesčių, kuriuos savivaldybėms moka bendrovė gamtinių dujų skirstomojo tinklo koncesininkė už naudojimąsi šių savivaldybių viešąja nuosavybe ir kuriuos vėliau ši bendrovė perkelia kitai gamtinėmis dujomis prekiaujančiai bendrovei, o pastaroji – galutiniam vartotojams, suma turi būti įtraukta į PVM, kuriuo apmokestinamas pirmosios bendrovės vykdomas paslaugų teikimas antrajai bendrovei, apmokestinamąją vertę <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant Lisboagás GDL – Sociedade Distribuidora de Gás Natural de Lisboa SA (toliau – Lisboagás) ir Autoridade Tributária e Aduaneira (mokesčių ir muitų institucija) ginčą dėl atvirkštinio apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM), susijusiu su 2012 m. gegužės, birželio ir liepos mėnesiais.

Lisboagás yra koncesininkė, kuriai suteikta išimtinė teisė teikti viešąją paslaugą, susijusią su regioniniu gamtinių dujų skirstomuoju tinklu Lisabonos regiono savivaldybėse (Portugalija), taip pat ji atsakinga už skirstomojo tinklo plėtrą, eksploataciją ir priežiūrą. Skirstomąjį tinklą, be kita ko, sudaro vamzdynai, įrengti po žeme, kuri viešosios nuosavybės teise priklauso tam tikroms savivaldybėms, esančioms koncesijos taikymo teritorijoje, todėl Lisboagás taikomi TOS. Pagal koncesijos sutartį Lisboagás, sumokėjusi TOS savivaldybėms, perkelia šių mokesčių sumą gamtinėmis dujomis koncesijos teritorijoje prekiaujančiai bendrovei, kai ji šiai bendrovei išrašo sąskaitą faktūrą už dujų tiekimo vartotojams tinklo

Pastabos:

¹ TOS – savivaldybių nustatyti žemės valdos požeminės dalies naudojimo mokesčiai

² PVM direktyva – 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

infrastruktūros naudojimą. Vėliau ši bendrovė perkelia TOS sumą vartotojams, ją nurodydama dujų tiekimo sąskaitose faktūrose.

Lisboagás apskaičiavo PVM nuo TOS sumų, kurias 2012 m. gegužės, birželio ir liepos mėnesiais perkėlė vartotojams, ir sumokėjo per nustatytą terminą. Vėliau Lisboagás ketino sumokėtą PVM susigrąžinti, tačiau jos prašymas grąžinti PVM buvo atmestas.

Dėl klausimo, ar mokestis turėtų būti įtrauktas PVM amokestinamąją vertę, Teisingumo Teismas jau buvo pažymėjęs, jog tam, kad mokestis galėtų būti įtrauktas į PVM amokestinamąją vertę, net jeigu nesudaro pridėtinės vertės ir nėra ekonominis atlygis už prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, jis turi būti tiesiogiai susijęs su šiuo prekių tiekimu ar paslaugų teikimu, ir kad klausimas, ar šio mokesčio amokestinimo momentas sutampa su PVM amokestinimo momentu, yra lemiamas siekiant nustatyti, ar egzistuoja toks tiesioginis ryšys.

Lisboagás prieš tai, kai įvydomas PVM amokestinamas sandoris tarp Lisboagás ir gamtinės dujas vartotojams parduodančios bendrovės, neatsižvelgdama į šį sandorį, moka TOS savivaldybėms kaip atlygį už naudojimąsi savivaldybės viešąja nuosavybe, nes joje yra Lisboagás eksploatuojamos gamtinių dujų tinklo infrastruktūra. Vėliau pastaroji bendrovė perkelia šių TOS sumas gamtinėmis dujomis prekiaujančiai bendrovei. Iš to matyti, kad TOS nesudaro pridėtinės vertės ir nėra ekonominis atlygis už PVM amokestinamus sandorius, sudarytus tarp bendrovės gamtinių dujų skirstomojo tinklo koncesioninkės ir dujomis prekiaujančios bendrovės, ir šių TOS amokestinimo momentas nesutampa su PVM amokestinimo momentu. Todėl TOS nėra mokesčiai, kurie turi būti įskaičiuoti į PVM amokestinamąją vertę.

Tačiau Lisboagás, perkeldama TOS sumas gamtinėmis dujomis prekiaujančiai bendrovei, perkelia ne pačius TOS, bet savivaldybės viešosios nuosavybės naudojimo kainą. Todėl TOS suma yra Lisboagás

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

gauto atlygio už paslaugą iš gamtinėmis dujomis prekiaujančios bendrovės dalis ir neginčytina, kad šios paslaugos teikimas yra „ekonominė veikla“. Todėl ši suma turi būti įtraukta į šio paslaugos teikimo PVM apmokestinamąją vertę.

Teisingumo Teismas nurodė, kad vietos valdžios institucijos nelaikomos PVM apmokestinamaisiais asmenimis, kai renka mokesčius, kaip antai TOS, tačiau bendrovės, kaip antai Lisboagás, pagal PVM direktyvos² 9 straipsnį laikomos PVM apmokestinamaisiais asmenimis, kai vykdo „ekonominę veiklą“. Savivaldybių vykdomas TOS rinkimas ir Lisboagás atliktas teisės naudotis savo eksploatuojamu gamtinių dujų tinklu perdavimas gamtinėmis dujomis prekiaujančiai bendrovei už atlygį, apimančią TOS sumą, nėra „panašios operacijos“. Mokesčių, kuriuos savivaldybėms moka bendrovė gamtinių dujų skirstomojo tinklo koncesininkė už naudojimąsi šių savivaldybių viešąja nuosavybe ir kuriuos vėliau ši bendrovė perkelia kitai gamtinėmis dujomis prekiaujančiai bendrovei, o pastaroji – galutiniams vartotojams, suma turi būti įtraukta į PVM, kuriuo apmokestinamas pirmosios bendrovės vykdomas paslaugų teikimas antrajai bendrovei, apmokestinamąją vertę.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d59945b3a5b3eb47859c24cb a5770dc6ce.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Oc38Oe0?text=koncesija&docid=164960&pageIndex=0&d oclang=LT&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=671987#ctx1>

- 14. Teisingumo Teismo 2015 m. sausio 22 d. prejudicinis sprendimas
byloje Stanley International Betting Ltd, Stanleybet Malta Ltd vs Ministero dell’Economia e delle Finanze, Agenzia delle
Dogane e dei Monopoli di Stato**

C-463/13 Italija

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

<...> nacionalinėje teisinėje sistemoje turėtų būti nustatytos procesinės taisyklės, skirtos užtikrinti ūkio subjektų, kuriems buvo neteisėtai uždrausta dalyvauti pirmame konkurse, teisių apsaugai, su sąlyga, kad jos nebūtų mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms vidaus situacijoms, ir kad dėl jų Europos Sąjungos teisinės sistemos suteiktų teisių įgyvendinimas netaptų praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Stanley International Betting Ltd* (toliau – *Stanley International Betting*) ir *Stanleybet Malta Ltd* (toliau – *Stanleybet Malta*) ginčą su *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ekonomikos ir finansų ministerija) ir *Agenzia delle Dogane e dei Monopoli di Stato* (Valstybės muitų ir monopolijų agentūra) dėl naujo konkurso, kuriuo numatyta suteikti trumpesnės trukmės koncesijas nei ankstesnės.

Italijos teisės aktai iš esmės nustato, kad norint organizuoti azartinius lošimus, įskaitant lažybas, reikia turėti koncesiją ir policijos leidimą. Iki taikytų teisės aktų pakeitimų ūkio subjektai įsteigti kaip kapitalo bendrovės, kurių akcijos kotiruojamos reguliuojamose rinkose, negalėjo gauti azartinių lošimų koncesijos. Ankstesniame Teisingumo Teismo sprendime buvo konstatuota, kad toks draudimas dalyvauti prieštarauja EB¹ 43 ir 49 straipsniams, todėl 2006 m. buvo įvykdyta Italijos lošimų sektoriaus reorganizacija, kuria siekta suderinti azartinių lošimų sektorių su Europos Sąjungos teisės kylančiais reikalavimais. Azartinių lošimų sektorius buvo reorganizuotas ir 2012 m., kur tarp kitų pakeitimų buvo nuspręsta suvienodinti koncesijų, susijusių su viešaisiais lošimais, įskaitant lažybas dėl sporto varžybų, žirgų lenktynių ir ne sporto renginių rezultatų, galiojimo trukmę.

Stanley International Betting ir *Stanleybet Malta* Italijoje veiklą vykdo per operatorius, vadinamus „duomenų perdavimo centrais“ (toliau – DPC), esančius viešose vietose, kur lažybų dalyviams leidžiama pasinaudoti duomenų perdavimo tinklais ir perduodant duomenis apie kiekvieną statymą ieškovėms. Ši

Pastabos:

¹ EB – Europos Bendrijos Steigimo Sutartis

² SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

veikla Italijoje per DPC savininkus buvo vykdoma apie penkiolika metų pagal įgaliojimo sutartis be koncesijos ir policijos leidimo. *Stanley International Betting* ir *Stanleybet Malta* buvo pašalintos iš ankstesnių konkursų, kurie pripažinti pažeidžiančiais Europos Sąjungos teisę, todėl ieškovės prašo panaikinti naują konkursą, nurodydamos, kad jis yra diskriminacinis ir prieštarauja ankstesniems Teisingumo Teismo sprendimams. Ieškovės kritikuoja diskriminaciją, susijusią su naujų koncesijų trukme, kuri bus 40 mėnesių, t. y. daug trumpesnė nei ankstesnių koncesijų, kurių trukmė buvo nuo devynerių iki dvylikos metų, taip pat su išskirtiniu viešųjų lošimų produktų pardavimo veiklos pobūdžiu ir draudimu perleisti koncesijas. Be kita ko, jos teigia, kad šios ribojamosios sąlygos joms neleidžia veiksmingai dalyvauti konkursuose, visų pirma kalbant apie baudas, susijusias su atšaukimo priežastimis, koncesijos galiojimo sustabdymu ir jos atėmimu, kaip antai užstato praradimu koncesijos atėmimo atveju ar nuosavybės teise turimo kilnojamojo ar nekilnojamojo turto, kuris sudaro jų valdymo ir statymų rinkimo tinklą, naudojimu neatlygintino perleidimo koncesijos galiojimo pabaigos atveju.

Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal nusistovėjusią praktiką nacionalinėje teisinėje sistemoje turėtų būti nustatytos procesinės taisyklės, skirtos užtikrinti ūkio subjektų, kuriems buvo neteisėtai uždrausta dalyvauti pirmame konkurse, teisių apsaugai, su sąlyga, kad jos nebūtų mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų Europos Sąjungos teisinės sistemos suteiktų teisių įgyvendinimas netaptų praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas). Tam, kad būtų laikomasi vienodo požiūrio principo ir iš jo kylančios skaidrumo pareigos, leidimų organizuoti azartinius lošimus išdavimo tvarka turi būti pagrįsta objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad taip bus pakankamai apribota nacionalinės valdžios institucijų diskrecija siekiant, kad ja nebūtų piktnaudžiaujama. Dėl vienodo požiūrio principo laikymosi pažymėtina, kad pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo praktiką pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos nėra neaiškesnės, numato visus dalyvius, įskaitant ir ankstesnius koncesininkus, ir taip pat taikomos jau egzistuojantiems santykiams, nesuteikdamos „papildomo“ konkurencinio pranašumo egzistuojantiems

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

operatoriams. Dėl veiksmingumo principo pažymėtina, kad nors naujų koncesijų trukmė buvo trumpesnė nei suteiktų anksčiau, jos yra pigesnės ir mažiau ekonomiškai ribojančios norintį gauti koncesiją.

Įsisteigimo laisvės ir (ar) laisvės teikti paslaugas apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro mažiau patrauklų SESV² 49 ir 56 straipsniuose nustatytų laisvių įgyvendinimą arba trukdo jas įgyvendinti. Vis dėlto reikia įvertinti, ar toks ribojimas gali būti leidžiamas remiantis aiškiai numatytais leidžiančiomis nukrypti nuostatomis viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais arba, pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką azartinių lošimų veiklos ribojimus galima pateisinti privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija. Be to, dėl Italijos teisės aktų azartinių lošimų srityje Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad iš šių teisės aktų kylančius pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti vien tikslu kovoti su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=161612&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=242979>

2015 m. ↑

**13. Teisingumo Teismo 2014 m. lapkričio 6 d. prejudicinis sprendimas
byloje Cartiera dell'Adda SpA vs CEM Ambiente SpA**

C-42/13 Italija

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

<...> vienodo požiūrio principas bei skaidrumo pareiga turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiama iš konkurso procedūros pašalinti ūkio subjekto dėl to, kad jis nesilaikė pirkimo dokumentuose numatytos pareigos, už kurios nesilaikymą numatyta sankcija – pašalinimas iš procedūros, prie savo pasiūlymo pridėti deklaraciją, kurioje būtų nurodyta, jog tame pasiūlyme šio subjekto technikos direktoriumi įvardytas asmuo nėra patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ar nuteistas, net jei tokia deklaracija perkančiajai organizacijai buvo pateikta praėjus pasiūlymų pateikimo terminui arba jei įrodoma, jog tas asmuo technikos direktoriumi įvardytas per klaidą <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Cartiera dell'Adda SpA* (toliau – *Cartiera dell'Adda*) ir *CEM Ambiente SpA* (toliau – *CEM Ambiente*) ginčą dėl pastarosios, kaip perkančiosios organizacijos, sprendimo pašalinti *Cartiera dell'Adda* ir *Cartiera di Cologno Monzese SpA* (toliau – *CCM*) laikinai sudarytą įmonių asociaciją (toliau – *LIA*), kurioje pastaroji įmonė veikia kaip *LIA* įgaliotas asmuo, iš atrankos procedūros dėl to, kad kartu su *LIA* pasiūlymu nebuvo pateikta deklaracija dėl asmens, įvardyto *CCM* technikos direktoriumi.

CEM Ambiente pradėjo konkurso procedūrą siekdama sudaryti sutartis dėl popieriaus ir kartono, surinkto iš renkamų rūšiuojamų kietųjų buitinių atliekų, perleidimo 2011 m. balandžio 1 d.–2014 m. kovo 31 d. laikotarpiu. Ši sutartis turėjo būti sudaryta su dalyviu, kuris pasiūlys didžiausią kainą už nurodyto šių medžiagų kiekio surinkimą pagal tvarką, kuri nurodyta su šia pirkimo procedūra susijusiose specifikacijose.

Specifikacijų 8 straipsnyje buvo numatyti keletas pašalinimo iš konkurso procedūros pagrindų, vienas iš šių pagrindų – dokumento ir (ar) alternatyvių deklaracijų, kuriais siekiama įrodyti bendrų ir specialių taisyklių laikymąsi, neišsamumas ar neatitiktis reikalavimams, išskyrus atvejį, kai trūkumai yra tik formalūs, juos galima ištaisyti ir jie nėra lemiami vertinant pasiūlymą. *CEM Ambiente* pašalinto *LIA* iš

Pastabos:

¹ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

² SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

minėtos konkurso procedūros dėl to, kad šios asociacijos pasiūlyme nebuvo deklaracijos dėl A. Galbiati, įvardyto technikos direktoriumi, kurioje būtų nurodyta, kad jo atžvilgiu nėra pradėta baudžiamoji byla ir nėra priimtas apkaltinamasis nuosprendis, kuris būtų įsiteisėjęs. Sužinojusi apie sprendimą pašalinti *LJA* iš pirmosios atrankos procedūros, *CCM* perdavė *CEM Ambiente* deklaraciją, kurioje pažymėjo, kad A. Galbiati netaikomas joks pašalinimo pagrindas, kadangi asmuo per klaidą nurodytas kaip technikos direktorius, nes yra tik atstovavimo teisės neturintis valdybos narys.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Europos Sąjungos teisei prieštarauja nacionalinės teisės normos aiškinimas, pagal kurį perkančioji organizacija privalo pašalinti iš konkurso procedūros dalyvį, kuris savo paraiškoje nenurodė, kad asmuo, įvardytas jos technikos direktoriumi, nėra patrauktas baudžiamajon atsakomybėn ar nuteistas, kaip nurodyta toje nacionalinės teisės normoje, net jei šis dalyvis gali įrodyti, kad, pirma, tas asmuo įvardytas technikos direktoriumi per klaidą ir, antra, tas asmuo bet kuriuo atveju tenkino reikalaujamos deklaracijos pateikimo sąlygas. Bylos nagrinėjimo metu *CEM Ambiente* pateikė nuomonę, kad pirkimo dalykas, atsižvelgiant į sutartyje numatytą pareigą tvarkyti atliekas, gali būti traktuojamas kaip paslaugų koncesija.

Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad perkančioji organizacija turi griežtai laikytis savo pačios nustatytų kriterijų, todėl ji privalo pašalinti iš konkurso ūkio subjektą, kuris nepateikė dokumento ar informacijos, kuriuos privaloma pateikti pagal šio konkurso dokumentus, o jų nepateikus numatyta sankcija – pašalinimas iš procedūros. Ši griežta perkančiųjų organizacijų pareiga yra susijusi su vienodo požiūrio principu ir iš jo kylančiu skaidrumo reikalavimu, kurių jos turi laikytis pagal Direktyvos 2004/18¹ 2 straipsnį. Viena vertus, pagal vienodo požiūrio principą dalyviai turi turėti vienodas galimybes suformuluoti savo pasiūlymus, o tai reiškia, kad visų dalyvių pasiūlymams turi būti taikomos vienodos sąlygos. Kita vertus, skaidrumo pareiga siekiama užkirsti kelią perkančiosios organizacijos favoritizmui ir savivalei. Tai reiškia, jog visos sutarties sudarymo procedūros sąlygos ir taisyklės turi būti suformuluotos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, kad leistų visiems deramai

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

informuotiems ir rūpestingiems konkurso dalyviams suprasti jų tikslią reikšmę ir juos aiškinti vienodai, o perkančiajai organizacijai – veiksmingai patikrinti, ar konkurso dalyvių pasiūlymai atitinka konkrečiam pirkimui taikomus kriterijus. Jei pagrindinėje byloje nagrinėjamas pirkimas yra paslaugų koncesija, reikia priminti, kad nors klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms paslaugų koncesijos sutarčių nereglamentavo nė viena iš direktyvų, kuriomis Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas reglamentavo viešųjų pirkimų sritį, tokias sutartis sudarančios viešosios valdžios institucijos privalėjo laikytis pagrindinių SESV² normų, visų pirma vienodo požiūrio ir skaidrumo principų.

[http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=159290&pageIndex=0&doclang=LT
&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20302](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=159290&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20302)

**12. Teisingumo Teismo 2014 m. spalio 9 d. prejudicinis sprendimas
byloje Ministerio de Defensa, Navantia SA vs Concello de Ferrol**

C-522/13 Ispanija

<..> nuo nekilnojamojo turto mokesčio atleidus valstybei priklausantį žemės sklypą, perleistą naudotis koncesininkui, šiame sklype gaminančiam prekes ir teikiančiam paslaugas, kurios gali būti valstybių narių tarpusavio prekybos dalykas konkurencijai atvirose rinkose, tai gali sudaryti šia nuostata draudžiamą valstybės pagalbą <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Ministerio de Defensa* (Ispanijos krašto apsaugos ministerija) ir *Navantia SA* (toliau – *Navantia*) ginčą su *Concello de Ferrol* (Ferolio savivaldybė) dėl šiai bendrovei suteikto naudotis žemės sklypo atleidimo nuo nekilnojamojo turto mokesčio.

Pastabos:

¹ SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Navantia yra įmonė, kurios kapitalas visiškai priklauso Ispanijos valstybei. Jos pagrindinė veikla susijusi su Ispanijos valstybės ir kitų – tiek priklausančių Europos Sąjungai, tiek ne – valstybių karinių laivų statyba ir priežiūra, taip pat su įvairių produktų – daugiausia laivų ir energijos srityje – gamyba, remontu ir priežiūra privačiame sektoriuje. *Navantia* priklauso laivų statykla-dirbtuvė, esanti Ferolio savivaldybės teritorijoje, kurios plotas – 932 348 m². Pagal 2001 m. rugsėjo 6 d. susitarimą Ispanijos valstybė šio jai nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo, kuriame yra ši statykla, naudojimosi teisę už vieno euro metinį mokestį perdavė *Navantia*. Nei Ispanijos valstybė, nei *Navantia* nemokėjo Ferolio savivaldybei nekilnojamo turto mokesčio už naudojamą sklypą, o 2008 m. Ispanijos valstybė ir *Navantia*, remdamosi aplinkybe, kad tarp subjektų yra sudaryta paslaugų administracinė koncesija, o taip pat vadovaujantis nacionaline teise, pagal kurią nekilnojamoj turtą nuo mokesčio galima atleisti, kai turtas priklauso valstybei ir kuris tiesiogiai skirtas visuomenės saugumui ir švietimo ar penitencinėms paslaugoms teikti, taip pat nacionalinei gynybai.

Ferolio savivaldybė atmetė prašymą dėl sklypo, kuriame yra laivų statykla, atleidimo mokesčio. Ginčas atsidūrė kompetentinguose nacionaliniuose teismuose, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia ar *Navantia* suteikiama valstybės pagalba nėra draudžiama pagal SESV¹ 107 straipsnio 1 dalį, nes šis atleidimas nuo mokesčio būtų suteiktas valstybei priklausančiai įmonei ir valstybė prarastų lėšas dėl negautų pajamų, o tai iškraipytų konkurenciją arba kiltų grėsmė, kad taip atsitiks, be to *Navantia* gautų atrankinės naudos, nes paprastai jai tenkanti mokesčių našta – kuri taip pat tenka jos privatiems konkurentams laivų statybos srityje – būtų sumažinta Ferolio savivaldybės negautų pajamų forma.

Teisingumo Teismas yra nusprendęs, tam kad nacionalinė priemonė galėtų būti kvalifikuojama kaip pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, reikia: pirma, valstybės priemonės arba priemonės panaudojant valstybinius išteklius, antra, ši priemonė turi daryti įtaką valstybių narių tarpusavio

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

prekybai, trečia, ja turi būti suteikta atrankinės naudos jos gavėjui ir, ketvirta, ji turi iškraipyti ar galėti iškraipyti konkurenciją.

Trečia sąlyga: valstybės pagalba laikomi įsikišimai, kurie, kad ir kokia būtų jų forma, gali tiesiogiai ar netiesiogiai suteikti įmonėms pranašumą arba kurie turi būti laikomi ekonomine nauda, kurios įmonė gavėja nebūtų gavusi normaliomis rinkos sąlygomis. Nekilnojamojo turto mokestis yra mokestis, kurį paprastai turi mokėti *Navantia*, tad atleidus ją nuo šio mokesčio tiesiogiai sumažėja – nesant reikalo imtis jokios kitos priemonės – įmonės, kurios padėtis tokia pati kaip *Navantia*, biudžetui paprastai tenkanti našta. Todėl matyti, kad dėl tokio atleidimo nuo mokesčio *Navantia* gauna ekonominės naudos.

Pirma sąlyga: tik tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių suteikta nauda arba nauda, dėl kurios valstybė prisiima papildomų įsipareigojimų, laikytina pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Akivaizdu, kad dėl šio atleidimo nuo mokesčio sumažėjus paprastai *Navantia* biudžetui tenkančiai mokesčių naštai kartu sumažėja Ferolio savivaldybės biudžetas.

Antra, ketvirta sąlygos: siekiant nacionalinę priemonę kvalifikuoti kaip valstybės pagalbą, neprivaloma konstatuoti, kad ši pagalba turėjo realią įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai ar kad realiai iškraipė konkurenciją; reikia tik išsiaiškinti, ar tokia pagalba gali daryti poveikį tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją. Nagrinėjamoje byloje akivaizdu, kad laivų statybos sektorius yra valstybių tarpusavio prekybai ir konkurencijai atvira rinka, kurioje *Navantia* konkuruoja su kitomis įmonėmis. Tokiomis aplinkybėmis prašomas atleidimas nuo mokesčio galėtų paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir iškraipyti konkurenciją.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=158425&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20302>

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

2014 m. ↑

11. Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 12 d. prejudicinis sprendimas
byloje Ragn-Sells AS vs Sillamäe Linnavalitsus

C-292/12 Estija

<...> vietos savivaldybei leidžiama įpareigoti įmonę, kuriai pavesta surinkti atliekas tos savivaldybės teritorijoje, vežti surinktas mišrias komunalines atliekas į artimiausią tinkamą apdorojimo įrenginį, toks įpareigojimas neprieštarauja laisvos konkurencijos principui, tačiau vietos savivaldybė negali įpareigoti įmonės, kuriai pavesta surinkti atliekas tos savivaldybės teritorijoje, vežti toje savivaldybės teritorijoje susidariusias pramonines ir statybines atliekas į artimiausią tinkamą apdorojimo įrenginį, kai šios atliekos skirtos naudojimo operacijoms ir šių atliekų gamintojai privalo arba priduoti jas minėtai įmonei, arba nuvežti jas tiesiogiai į minėtą įrenginį <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Ragn-Sells AS* (toliau – *Ragn-Sells*) ir *Sillamäe Linnavalitsus* (Silamėjės savivaldybė) ginčą dėl kai kurių pastarosios nustatytų specifikacijų sąlygų vykdant paslaugų koncesijos, susijusios su jos teritorijoje susidariusių atliekų surinkimu ir išvežimu, suteikimo procedūrą.

2007 m. *Sillamäe Linnavalitsus* organizavo konkursą, kad sudarytų koncesiją dėl įsipareigojimo vykdyti komunalinių atliekų pakartotinį naudojimą ir apdorojimą Silamėjės sąvartyne perleidimo privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui. 2011 m. ta pati vietos savivaldybė paskelbė kitą konkursą dėl jos teritorijoje susidariusių atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugų koncesijos suteikimo. Ginčas pagrindinėje byloje susijęs su antrojo konkurso specifikacijų 3.5 punkto sąlygos teisėtumu. Remiantis

Pastabos:

¹ SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

² 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo

³ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

šia sąlyga, mišrios komunalinės atliekos turės būti vežamos į Silamejės atliekų tvarkymo centrą (toliau – Silamejės įrenginys) – įrenginį, kuris buvo pirmojo konkurso dalykas, esantį 5 km atstumu nuo minėtos savivaldybės, o pramoninės ir statybinės atliekos – į Uikalos (Uikala) atliekų tvarkymo centrą (toliau – Uikalos įrenginys), kuris yra už 25 km.

Ragn-Sells tvirtina, kad nustatant, jog tam tikrų rūšių atliekos, surenkamos *Sillamäe Linnavalitsus* teritorijoje, būtų vežamos į du ginčijamoje specifikacijoje nurodytus įrenginius, atmetant galimybę vežti į visus kitus įrenginius, kuriuose minėtos atliekos taip pat gali būti lygiavertiškai tvarkomos, pagal minėtą sąlygą tų dviejų įrenginių valdytojams suteikiama išimtinė teisė, kuri prieštarauja laisvos konkurencijos principui, laisvam prekių judėjimui, įsisteigimo laisvei ir laisvei teikti paslaugas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, atsižvelgiant į tai, kad egzistuoja alternatyvi rinka, visų kitų apdorojimo įrenginių nei tie, kuriuos nurodė perkančioji organizacija, neįtraukimas gali reikšti SESV¹ 102 straipsnio antroje pastraipoje nurodytą piktnaudžiavimą, visų pirma jeigu dėl to apribojama rinka ir dėl šios priežasties gali pradėti didėti kainos atliekų gamintojams ir elektros vartotojams.

Teisingumo Teismas nurodė, kad ginčas yra susijęs su specialiaisiais Europos Sąjungos teisės aktais atliekų srityje, visų pirma Reglamente Nr. 1013/2006² nustatytu atliekų vežimo reglamentavimu ir Direktyva Nr. 2008/98:³

1) *Sillamäe Linnavalitsus* teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos turi būti vežamos į Silamejės įrenginį, pagal Reglamentą Nr. 1013/2006 šios atliekos priskiriamos prie šalinti skirtų atliekų. Kalbant apie šalinimo⁴ operacijoms skirtas atliekas ir mišrias komunalines atliekas, pažymėtina, kad iš Reglamento Nr. 1013/2006 11 straipsnio 1 dalies a punkto ir Direktyvos 2008/98 16 straipsnio matyti, kad valstybės narės, siekdamos pagal Direktyvą 2008/98 įgyvendinti artumo, naudojimo prioriteto ir pakankamumo principus, gali priimti šių atliekų vežimą tarp valstybių narių apribojančias visuotinais

Tarybos direktyva Nr. 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinti kai kurias direktyvas

⁴ šalinimas – operacija, kuri nėra naudojimas, net kai tokios operacijos antrinis rezultatas yra medžiagų ar energijos atgavimas

⁵ naudojimas – bet kokia operacija, kurios pagrindinis rezultatas yra atliekų panaudojimas naudingu tikslu, pakeičiant jomis kitas medžiagas, kurios priešingu atveju būtų buvusios panaudotos konkrečiai funkcijai atlikti, arba kurios rezultatas yra tai, kad atliekos parengiamos tai funkcijai atlikti, įmonėje ar visoje ekonomikoje

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

taikomas priemonės kaip bendrus ar dalinius vežimo draudimus. Remiantis Direktyvos 2008/98 16 straipsniu, valstybės narės turi įkurti integruotą ir tinkamą šalinti skirtų atliekų ir surinktų mišrių komunalinių atliekų apdorojimo įrenginių tinklą, atsižvelgdamos į geriausią turimą technologiją, ir kurti šį tinklą taip, kad jos, be kita ko, individualiai siektų šias atliekas apdoroti savarankiškai ir toks apdorojimas galėtų vykti viename iš tinkamų įrenginių, kurie yra arčiausiai atliekų susidarymo vietos. Todėl dėl šalinimo operacijoms skirtų atliekų ir mišrių komunalinių atliekų manytina, kad valstybė narė geografiniu lygmeniu, kuris, kaip ji mano, yra tinkamiausias, turi teisę suteikti vietos savivaldybėms kompetenciją jų teritorijoje susidariusių atliekų tvarkymo srityje, kad užtikrintų įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/98 16 straipsnį laikymąsi, o šios savivaldybės, kiek leidžia jų kompetencija, gali numatyti, jog šių rūšių atliekos bus tvarkomos artimiausiame tinkamame įrenginyje.

2) *Sillamäe Linnavalitsus* teritorijoje surinktos pramoninės ir statybinės atliekos, kurios turi būti vežamos į Uikalos įrenginį, atsižvelgiant į Direktyvos 2008/98 4 straipsnyje numatytą atliekų hierarchiją, potencialiai skirtos arba naudoti, arba šalinti. Iš Reglamento Nr. 1013/2006 nuostatų, taikomų naudojimo⁵ operacijoms skirtų atliekų, kitų nei mišrios komunalinės atliekos, vežimui tarp valstybių narių, nagrinėjimo matyti, kad šiame reglamente nenumatyta nacionalinės valdžios institucijos galimybė priimti visuotinai taikomą priemonę, kuria visiškai ar iš dalies būtų uždraustas tokių atliekų vežimas apdoroti į kitas valstybės nares, todėl savivaldybei neleidiama įpareigoti įmonės, kuriai pavesta surinkti atliekas tos savivaldybės teritorijoje, vežti tos savivaldybės teritorijoje susidariusias pramonines ir statybines atliekas į artimiausią tinkamą apdorojimo įrenginį, esantį toje pačioje valstybėje narėje kaip ir ši savivaldybė, kai šios atliekos skirtos naudojimo operacijoms, jeigu šių atliekų gamintojai privalo arba priduoti jas minėtai įmonei, arba nuvežti jas tiesiogiai į minėtą įrenginį.

[http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145521&pageIndex=0&doclang=LT
&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=136179](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145521&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=136179)

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

10. Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 12 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Portgás – Sociedade de Produção e Distribuição de Gás SA vs Ministério da Agricultura, do Mar, do Ambiente e do
Ordenamento do Território*

C-425/12 Portugalija

*<...> vien aplinkybė, kad Portgás yra išimtinė viešosios paslaugos koncesininkė ir priklauso subjektams, kurie aiškiai patenka į Direktyvos 93/38 *ratione personae* taikymo sritį, dar nereiškia, kad šios įmonės atžvilgiu gali būti taikomas tiesioginis nacionalinėje teisėje laiku neperkeltos Direktyvos 93/38 veikimas. Būtina įrodyti, kad ta su viešuoju interesu susijusi paslauga būtų vykdoma kontroliuojant viešosios valdžios institucijai ir kad ta įmonė turėtų nepaprastai didelius įgaliojimus, palyginti su santykiams tarp privačių asmenų taikomomis taisyklėmis <...>*

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčą dėl sprendimo, kuriuo *Portgás – Sociedade de Produção e Distribuição de Gás SA* (toliau – *Portgás*) nurodyta grąžinti finansinę paramą, suteiktą iš Europos regioninės plėtros fondo, nes pirkdama dujų skaitiklius iš kitos įmonės, *Portgás* nesilaikė Europos Sąjungos teisėje nustatytų viešiesiems pirkimams taikomų taisyklių.

Direktyva 93/38² reglamentuoja subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarką. Direktyvos 93/38 nuostatos taikomos ir perkančiosioms organizacijoms, kurios vykdo stacionarių tinklų, skirtų paslaugoms visuomenei teikti, eksploatavimą ar priežiūrą, susijusią su dujų gavyba, gamyba, tiekimu arba paskirstymu, ir veikia remdamosi specialiomis arba išimtinėmis teisėmis, kurias suteikė kompetentinga valstybės narės institucija. Direktyvos 93/38 4 straipsnyje reglamentuota perkančiosios organizacijos pareiga nediskriminuoti skirtingų tiekėjų, o pati direktyva taikoma sutartims, kurias sudaro perkančiosios

Pastabos:

¹ tiesioginio direktyvų veikimo sąlygos

² 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva Nr. 93/38/EEB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, viešojo pirkimo tvarkos suderinimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

organizacijos, vykdančios veiklą dujų perdavimo ar paskirstymo srityje, jeigu apskaičiuota sutarties vertė be pridėtinės vertės mokesčio yra didesnė nei 400 000 eurų. Pažymėtina, kad direktyvos nuostatos į Portugalijos vidaus teisės sistemą turėjo būti perkeltos ne vėliau kaip 2000 m. vasario 16 d., tačiau perkelta tik 2001 m. rugpjūčio 9 d.

Portgás yra pagal Portugalijos teisę veikianti akcinė bendrovė, užsiimanti gamtinių dujų gamyba ir paskirstymu. *Portgás* yra suteikta išimtinė teisė teikti viešąsias paslaugas teritorijoje, kurioje galiojo koncesija, t.y. bendrovei yra suteiktas viešojo intereso paslaugų koncesininko statusas. 2001 m. liepos 7 d. *Portgás* sudarė su bendrove *Soporgás – Sociedade Portuguesa de Gás Lda* sutartį dėl dujų skaitiklių tiekimo. Šios sutarties vertė buvo 532 736,92 eurų.

Portgás dujų skaitliukų tiekimo sutarties vertė buvo finansuota iš Europos regioninės plėtros fondo, tačiau po 2009 m. atlikto audito Generalinė finansų inspektorius tarnyba nurodė susigrąžinti *Portgás* suteiktą paramą dėl to, kad, kiek tai susiję su minėtų dujų skaitiklių įsigijimu, *Portgás* pažeidė Europos Sąjungos teisėje nustatytas viešiesiems pirkimams taikomas taisykles. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iškilo abejonė, ar Direktyvos 93/38 nuostatos gali būti taikomos prieš viešųjų paslaugų koncesininkams, jei Portugalijos valstybė nebuvo perkélusi šios direktyvos nuostatų į nacionalinę teisę.

Teisingumo Teismas nurodė, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę, jeigu ji per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją netinkamai,¹ tačiau tiesioginis direktyvų veikimas gali būti tik „vertikalus“, juo galima remtis tik tuomet, kai skundą pateikia privatus asmuo prieš valstybės instituciją. Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, tarp subjektų, kurių atžvilgiu galima remtis tiesioginį poveikį galinčiomis turėti direktyvos nuostatomis, yra ir subjektų, kuriems, kad ir koks būtų jų teisinis statusas, valdžios institucijos aktu ir jai kontroliuojant buvo pavesta teikti viešąsias

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

paslaugas ir kurie dėl to turi nepaprastai didelius įgaliojimus, palyginti su santykiais tarp privačių asmenų taikomomis taisyklėmis. Vien aplinkybė, kad *Portgás* yra išimtinė viešosios paslaugos koncesininkė ir priklauso subjektams, kurie aiškiai patenka į Direktyvos 93/38 *ratione personae* taikymo sritį, dar nereiškia, kad prieš šios įmonės atžvilgiu gali būti taikomas tiesioginis Direktyvos 93/38 veikimas. Būtina įrodyti, kad ta su viešuoju interesu susijusi paslauga būtų vykdoma kontroliuojant viešosios valdžios institucijai ir kad ta įmonė turėtų nepaprastai didelius įgaliojimus, palyginti su santykiais tarp privačių asmenų taikomomis taisyklėmis.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=145526&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=214247>

**9. Teisingumo Teismo 2013 m. lapkričio 14 d. prejudicinis sprendimas
byloje Belgacom NV vs Interkommunale voor Teledistributie van het Gewest Antwerpen (Integan), Inter-Media,
West-Vlaamse Energie-en Teledistributiemaatschappij (WVEM), Provinciale Brabantse
Energimaatschappij CVBA (PBE)**

C-221/12 Belgija

<...> nepaisant to, kad paslaugų koncesijos nepatenka į Direktyvos 2004/18 taikymo sritį, valdžios institucijos, suteikiančios tokią koncesiją, privalo laikytis pagrindinių SESV taisyklių, nediskriminavimo dėl nacionalinės priklausomybės ir vienodo požiūrio principų, taip pat iš jų išplaukiančios skaidrumo pareigos, jeigu tokia koncesija kelia aiškų tarptautinį susidomėjimą <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Belgacom NV* (toliau – *Belgacom*) ir keturių komunų asociacijų: *Interkommunale voor Teledistributie van het Gewest Antwerpen (Integan)*,

Pastabos:

¹ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Inter-Media, West-Vlaamse Energie-en Teledistributiemaatschappij (WVEM) ir Provinciale Brabantse Energiemaatschappij CVBA (PBE) (toliau kartu – Komunų asociacijos) ginčą dėl įvairių sprendimų, kuriais šios asociacijos patvirtino susitarimų, kuriuose numatyta perleisti *Telenet NV* (toliau – *Telenet*) televizijos paslaugų teikimo veiklą ir jų klientų pasirašytas televizijos abonemento sutartis, taip pat nustatytam laikotarpiui – papildomas teises į jų kabelių tinklus ir suteikti ilgalaikės nuomos teisę į šiuos tinklus sudarymą neskelbiant konkurso.

Komunų asociacijų nariai yra viešosios teisės reglamentuojami subjektai, kurios teikė kabelinės televizijos paslaugas naudodamos savo pačių kabelių tinklus. 1996 m. šios asociacijos įsigijo 1,51 % įsteigtos kooperatinės bendrovės *Telenet* kapitalo, kaip įnašas *Telenet* buvo suteiktos teisės 50 metų laikotarpiui iš dalies naudoti jų kabelių tinklus. Šios naudojimo teisės apėmė išimtinę teisę naudoti tuos tinklus teikiant vadinamąsias „telekomunikacijų iš taško į tašką“ paslaugas ir neišimtinę teisę dėl vadinamųjų „daugialypės terpės“ paslaugų, o Komunų asociacijos išsaugojo išimtinę teisę naudoti savo tinklus teikiant transliavimo paslaugas.

Vėliau Komunų asociacijos įsteigė ekonominių interesų grupę *IN-DI* siekdamas, be kita ko, pasiūlyti interaktyviosios skaitmeninės televizijos paslaugas per savo kabelių tinklus. *Telenet* pateikė ieškinį dėl bylos nagrinėjimo iš esmės, ji rėmėsi tuo, kad ši veikla priskirtina prie „telekomunikacijų iš taško į tašką paslaugų“, kaip tai suprantama pagal 1996 m. įnašų sutartį. Pradėtos visų susijusių šalių derybos siekiant pasiekti taikų susitarimą. Šios derybos užbaigtos sudarius pagrindų susitarimą, kuriame numatyta suteikti *Telenet* ilgalaikės nuomos teisę į Komunų asociacijų tinklus 38 metų laikotarpiui, kuris atitinka likusį teisių naudoti šiuos tinklus, kurios jai buvo iš pradžių suteiktos remiantis 1996 m. įnašų sutartimi, laiką. Taigi šiai įmonei suteikta išimtinė teisė naudoti tuos tinklus telefono ryšio, prieigos prie interneto ir analoginės, skaitmeninės bei interaktyviosios televizijos paslaugoms teikti. Minėtame susitarime taip pat, be kita ko, numatyta perleisti *Telenet* Komunų asociacijų televizijos paslaugų veiklą ir šių paslaugų abonemento sutartis. Visas Komunų asociacijoms atlygis (visų pirma apmokant už sąnaudas ir

direktyva Nr. 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo

² „Viešojo paslaugų koncesija“ – tai tos pačios rūšies sutartis, kaip ir [viešojo] paslaugų pirkimo sutartis, išskyrus tai, kad atlygis už suteiktas paslaugas yra teisė naudotis paslauga [eksploatuoti paslaugą] arba tokia teisė kartu su mokėjimu

³ SESV – Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

amortizacinius atskaitymus, už kapitalo investicijas ir šių tinklų valdymo, priežiūros, plėtojimo ir pagerinimo išlaidas) buvo įvertintas 350 milijonų eurų.

Bendra *Telenet* mokėtina atlygio suma buvo padidinta iki 425 milijonų eurų, t. y. 5 milijonais eurų daugiau negu *Belgacom*, kuris savo iniciatyva pateikė Komunų asociacijoms pasiūlymą ir pareiškė susidomėjimą įsigyti tam tikras teises, kurių perleidimas buvo numatytas pagrindų susitarime. Komunų asociacijos atsisakė *Belgacom* laikyti potencialia derybų partnere, todėl *Belgacom* pateikė ieškinį.

Teisingumo Teismas nurodė, kad *Telenet* perleidžiama Komunų asociacijų televizijos paslaugų teikimo veikla ir suteikiama išimtinė teisė naudoti šių asociacijų kabelių tinklus pirmiausia šiai veiklai vykdyti, turi būti vertinama kaip paslaugų koncesija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/18¹ 1 straipsnio 4 dalį² (pirma – atlygis už suteiktas televizijos paslaugas yra teisė vykdyti atitinkamą veiklą, antra – susitarimas taip pat atitinka sąlygą, kad su tokios veiklos vykdymu susijusi rizika turi pereiti perėmėjui). Nepaisant to, kad paslaugų koncesijos nepatenka į Direktyvos 2004/18 taikymo sritį remiantis jos 17 straipsniu, valdžios institucijos, suteikiančios tokią koncesiją, privalo laikytis pagrindinių SESV³ taisyklių, nediskriminavimo dėl nacionalinės priklausomybės ir vienodo požiūrio principų, taip pat iš jų išplaukiančios skaidrumo pareigos, jeigu tokia koncesija kelia aiškų tarptautinį susidomėjimą.

Kalbant apie aiškaus tarptautinio susidomėjimo buvimą, pažymėtina, kad jis gali kilti, be kita ko, dėl susitarimo, kurį numatoma sudaryti, ekonominės svarbos, jo vykdymo vietos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamo susitarimo svarbą tikėtina, jog kitose valstybėse narėse įsteigtos įmonės būtų pareiškusios susidomėjimą paskelbus konkursą. Be to, nustačius, kad yra aiškus tarptautinis susidomėjimas dėl atitinkamos koncesijos suteikimo, ją suteikiantieji valdžios institucijai taikoma skaidrumo pareiga yra naudinga kiekvienam potencialiam konkurso dalyviui, net jeigu jis įsteigtas toje pačioje valstybėje narėje kaip ir ši valdžios institucija. Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad Europos Sąjungos teisėje koncesiją

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

suteikiančiai valdžios institucijai galiotų tokie patys reikalavimai, jei pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą susitarimą perėmėjas nebūtų įpareigotas vykdyti perleistos veiklos, taigi tuomet tokiam susitarime būtų įtvirtintas leidimas vykdyti ekonominę veiklą. Iš tiesų toks leidimas nesiskiria nuo paslaugų koncesijos, kiek tai susiję su pareiga laikytis pagrindinių SESV taisyklių ir iš jų išplaukiančių principų, nes tokios veiklos vykdymu gali susidomėti kitose valstybėse narėse įsteigti ūkio subjektai.

Jeigu dėl paslaugų koncesijos kyla aiškus tarptautinis susidomėjimas, tai, kad ji suteikiama koncesiją suteikiančiosios institucijos valstybėje narėje įsteigtai įmonei, neužtikrinant jokio skaidrumo, reiškia nevienodą požiūrį, nepalankų kitoje valstybėje narėje įsteigtoms įmonėms, kurios gali būti susidomėjusios gauti šią koncesiją. Toks nevienodas požiūris, kai neleidžiama dalyvauti visoms tokioms įmonėms, iš esmės daro joms žalą, todėl yra netiesioginė diskriminacija dėl nacionalinės priklausomybės, kuri iš esmės draudžiama pagal SESV 49 ir 56 straipsnius. Išimtiniais atvejais tokia priemonė gali būti leistina pagal vieną iš SESV 52 straipsnyje nurodytų motyvų arba, remiantis Teisingumo Teismo praktika, pateisinama privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, tačiau ekonominio pobūdžio motyvai, kaip antai noras išvengti ekonominės veiklos vertės sumažėjimo, nėra privalomieji bendrojo intereso pagrindai, kuriais galima pateisinti tiesioginį su šia veikla susijusios paslaugų koncesijos arba išimtinės teisės vykdyti minėtą veiklą, dėl kurios kyla aiškus tarptautinis susidomėjimas, suteikimą, nukrypstant nuo vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų.

[http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144491&pageIndex=0&doclang=LT
&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=164262](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144491&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=164262)

**8. Teisingumo Teismo 2013 m. lapkričio 14 d. prejudicinis sprendimas
byloje Comune di Ancona vs Regione Marche**

C-388/12 Italija

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

<...> kai kalbama apie įmonės ekonominę strategiją dalį savo veiklos vykdyti kitoje valstybėje narėje, ji gali priimti taktinį sprendimą prašyti šios valstybės suteikti tam tikrą koncesiją, nors iš tokios koncesijos neįmanoma gauti pakankamo pelno, nes vis dėlto ši proga gali jai suteikti galimybę įsitvirtinti šios valstybės rinkoje ir leisti sužinoti apie save siekiant pasiruošti būsimai plėtrai <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Comune di Ancona* (Ankonos savivaldybė) ir *Regione Marche* (Markės regionas) dėl šio regiono sprendimo atšaukti ir išieškoti finansinę paramą, kuri šiai savivaldybei buvo suteikta dėl slipo¹ statybos projekto.

Regione Marche, atsakingas už bendrojo programavimo dokumento įgyvendinimą teikiant Europos Sąjungos struktūrinę paramą šiam regionui, paskelbė kvietimą teikti paraiškas įvairiems vietinių uosto teritorijų infrastruktūros projektams įgyvendinti 2002–2006 m. programavimo laikotarpiu. Atsiliepdama į šį kvietimą *Comune di Ancona* pateikė paraišką dėl finansinės paramos trims skirtingiems projektams, t. y. slipo statybos darbams, savaeigio kranų pirkimo projektui ir įrengimo darbams. Baigusi slipo statybos darbus ir pastačiusi savaeigį kraną, *Comune di Ancona*, kaip nagrinėjamos finansinės paramos gavėja, 2005 m. sausio mėn. kreipėsi į *Regione Marche* dėl galimybės pagal koncesiją perduoti šio slipo valdymą trečiajam asmeniui. *Regione Marche* nematė jokių kliūčių tai padaryti, bet atkreipė dėmesį į būtinybę laikytis galiojančių viešųjų paslaugų koncesijos suteikimo taisyklių.

2005 m. balandžio 19 d. tarybos sprendimu *Comune di Ancona* slipo valdymą patikėjo *Cooperativa arl Pescatori e Motopescherecci di Ancona* ir kartu jam nustatė tam tikrus įpareigojimus, tarp jų pareigą mokėti *Comune di Ancona* metinį mokestį, apskaičiuotą taip, kad nei koncesiją suteikusi institucija, nei koncesininkas negautų didelių grynąjų pajamų. 2010 m. birželio mėn. *Regione Marche* nusprendė, kad *Comune di Ancona* užtikrinant slipo valdymą buvo padaryta tam tikrų pažeidimų, t. y.: slipas naudotas

Pastabos:

¹ slipas – įrenginys nedideliems laivams statyti, ištraukti iš vandens apžiūrai, remontui ir atgal nuleisti

² 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1260/1999 dėl struktūrinių fondų bendrųjų nuostatų

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

ir pramoginiams laivams (toks naudojimas sudarė maždaug 18%), dalis aptariamo statinio nebuvo naudojama ir šio statinio valdymas pagal koncesiją perduotas tiesiogiai, t. y. nevykdant viešo konkurso procedūros.

Prašymas priimti priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999,² nustatančio bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų. Reglamento Nr. 1260/1999 30 straipsnio „Tam tikrų reikalavimų atitikimas“ 4 dalyje numatyta: „Valstybės narės užtikrina, kad veiklai išlaikomas fondų įnašas tik tada, kai per penkerius metus nuo kompetentingų nacionalinių institucijų ar valdymo institucijos sprendimo dėl fondų įnašo dienos ta veikla iš esmės nepasikeičia taip, kad: a) būtų padaryta įtaka jos pobūdžiui ar įgyvendinimo sąlygoms arba firmai (įmonei) ar valstybinei institucijai būtų suteikta neteisėta (nepagrįsta) lengvata ir b) dėl nuosavybės pobūdžio pasikeitimo pasikeistų dalis infrastruktūros arba būtų nutraukta naši veikla arba pasikeistų jos vieta. Teisingumo Teismas pateikė paaiškinimus, kurie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui padėtų atliekant ginčo nagrinėjimą:

1) struktūrinių fondų tikslai gali būti pasiekti tik jei šių fondų suteiktos subsidijos ir dėl jų vykdoma kontrolė pagrįstos veiksmais ir išlaidomis, kurie susiję ne tik su tam tikros operacijos atlikimu, bet taip pat su jos vykdymo ir valdymo sąlygomis, paisant Reglamento Nr. 1260/1999 30 straipsnyje 4 dalyje numatyto penkerių metų termino, todėl ši nuostata taikoma tiek pasikeitimams, kurie įvyksta statant statinį, tiek pasikeitimams, kurie įvyksta vėliau, t. y. tą statinį valdant, jeigu tokie pasikeitimai įvyksta per šioje nuostatoje numatytą penkerių metų laikotarpį;

2) nepagrįstos lengvatos buvimas yra vienas iš galimų esminio pasikeitimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1260/1999 30 straipsnio 4 dalies nuostatą sudedamųjų elementų. Prieš konstatuodamas, kad įvyko ar neįvyko esminis pasikeitimas, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1260/1999 30 straipsnio 4 dalį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi visų pirma patikrinti, ar

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

nagrinėjamas pasikeitimas lėmė nepagrįstą lengvatą ir (arba) turėjo įtakos įgyvendinimo pobūdžiui ir sąlygoms, todėl siekiant įvertinti, ar suteikiančioji institucija gavo didelių pajamų ir ar koncesininkui buvo suteikta nepagrįsta lengvata, nereikia iš pradžių patikrinti, ar pagal koncesiją perduotas statinys buvo iš esmės pakeistas;

3) Visa fondo teikiama pagalba ar jos dalis turėtų būti išlaikoma veiklai tik tada, jeigu jos pobūdis arba vykdymo sąlygos nėra iš esmės pasikeitusios taip, kad remiama veikla nebeatitinka pradinių tikslų. Kai pasikeitimas tenkina Reglamento Nr. 1260/1999 30 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos a punkte numatytą reikalavimą, nes jis turi įtakos tam tikros veiklos pobūdžiui ar vykdymo sąlygoms, toks pasikeitimas gali būti kvalifikuojamas kaip „esminis pasikeitimas“ tik jei dėl jo reikšmingai sumažėja galimybės pasiekti tam tikrai veiklai priskirtą tikslą. Kadangi tiek fizinis, tiek funkcinis pasikeitimas gali reikšmingai sumažinti galimybes pasiekti tam tikrai veiklai priskirtą tikslą, iš to darytina išvada, kad vykdytina tam tikros veiklos pakeitimų kontrolė apima ne tik statinio projekto ir pastatyto statinio skirtumus, bet ir pakeitimus, padarytus eksploatuojant tą statinį;

4) vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principus reikalaujama, be kita ko, kad koncesiją suteikianti institucija paisytų skaidrumo reikalavimo, kuris nebūtinai įpareigoja skelbti konkursą, tačiau koncesiją suteikianti institucija privalo užtikrinti kiekvienam galimam koncesininkui pakankamą viešumo laipsnį, leidžiantį atverti koncesijos suteikimo procedūrą konkurencijai, taip pat garantuoti galimybę kontroliuoti šios procedūros nešališkumą. Tačiau vien aplinkybė, kad dėl koncesijos nei įmonė, nei tam tikras viešasis subjektas negauna didelių pajamų ir nepagrįsta lengvata jiems nesuteikiama, neleidžia daryti išvados, kad ši koncesija ekonomiškai nedomina kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje veikia suteikiančioji institucija, įsteigtų įmonių. Iš tikrųjų, kai kalbama apie įmonės ekonominę strategiją dalį savo veiklos vykdyti kitoje valstybėje narėje, ji gali priimti taktinį sprendimą prašyti šios valstybės suteikti tam tikrą koncesiją, nors iš tokios koncesijos neįmanoma gauti pakankamo pelno, nes vis dėlto

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

ši proga gali jai suteikti galimybę įsitvirtinti šios valstybės rinkoje ir leisti sužinoti apie save siekiant pasiruošti būsimai plėtrai.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144490&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=258846>

**7. Teisingumo Teismo 2013 m. rugsėjo 12 d. prejudicinis sprendimas
byloje Daniele Biasci, Alessandro Pasquini, Andrea Milianti, Gabriele Maggini, Elena Secenti, Gabriele Livi vs Ministero
dell’Interno, Questura di Livorno**

sujungtos bylos C-660/11 ir C-8/12 Italija

<...> pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką koncesijų sistema gali būti veiksmingas mechanizmas, leidžiantis kontroliuoti azartinių lošimų sektoriuje veikiančius ūkio subjektus, siekiant užkirsti kelią tam, kad šia veikla būtų užsiimama nusikalstamais ar sukčiavimo tikslais <...>

Bylos esmė:

Italijos teisės aktuose iš esmės nustatyta, kad norint vykdyti lažybų įmokų rinkimo ir administravimo veiklą reikia gauti koncesiją konkurso tvarka ir policijos leidimą. Iki taikytų teisės aktų pakeitimų 2002 m. ūkio subjektai, įsteigti kaip kapitalo bendrovės, kurių akcijos kotiruojamos reguliuojamose rinkose, negalėjo gauti azartinių lošimų koncesijos. Todėl šie subjektai negalėjo dalyvauti 1999 m. vykusiuose koncesijų suteikimo konkursuose. 2007 m. kovo 6 d. Teisingumo Teismo sprendime *Placanica* ir kt. buvo konstatuota, kad toks draudimas dalyvauti neteisėtas pagal EB¹ 43 ir 49 straipsnius. 2006 m. liepos 4 d. Dekretu įstatymu Nr. 223 buvo įvykdyta Italijos lošimų sektoriaus reforma, kuria siekta suderinti šį sektorių su iš Europos Sąjungos teisės kylančiais reikalavimais, o taip pat numatyto

Pastabos:

¹ EB – Europos Bendrijos Steigimo sutartis

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

priemonės, skirtos kovoti su neteisėtu ir nelegalių lošimų paplitimu, mokesčių vengimu ir sukčiavimu lošimų sektoriuje, taip pat užtikrinti lošėjų apsaugai. Tarp kitų priemonių, Italijos nacionalinėje teisėje taip pat įtvirtinta nuostata, kad kuriant naujus lošimų punktus reikia laikytis minimalaus atstumo nuo punkto, kuriems koncesija buvo suteikta pagal 1999 m. konkurso rezultatus.

Ieškovai pagrindinėje byloje pareiškė atskirus ieškinius remdamiesi, be kita ko, tuo, kad pažeistas abipusio pripažinimo tarp valstybių narių principas. Jų manymu, Italijos teisės sistema pažeidžia šį principą, nes pagal ją kitose valstybėse narėse tinkamai įgaliotoms bendrovėms atsisakoma išduoti leidimą vykdyti veiklą už šių valstybių ribų.

Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pagrindinėse bylose nagrinėjami nacionalinės teisės aktai yra įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas apribojimas tiek, kiek, neturint valstybės suteiktos koncesijos ar policijos leidimo, jais draudžiama vykdyti veiklą azartinių lošimų sektoriuje. Vis dėlto tokie apribojimai gali būti leidžiami remiantis EB 45 ir 46 straipsniuose, taikomuose ir laisvės teikti paslaugas sričiai pagal EB 55 straipsnį, aiškiai numatytais leidžiančiomis nukrypti nuostatomis arba, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Iš šių teisės aktų kylančius pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti vien tikslu kovoti su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje, jeigu šie apribojimai atitinka proporcingumo principą, o priemonės, kurių imtasi šiuo tikslu, yra nuoseklios ir sistemingos. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką koncesijų sistema gali būti veiksmingas mechanizmas, leidžiantis kontroliuoti azartinių lošimų sektoriuje veikiančius ūkio subjektus, siekiant užkirsti kelią tam, kad šia veikla būtų užsiimama nusikalstamais ar sukčiavimo tikslais.

Atsižvelgiant į didelę valstybių narių diskreciją, kiek tai susiję su tikslais, kurių jos ketina siekti, ir jų siekiamu vartotojų apsaugos lygiu, ir į tai, kad azartinių lošimų srityje teisės aktai nėra suderinti, pagal dabar galiojančią Europos Sąjungos teisę įvairiose valstybėse narėse suteiktų leidimų abipusio

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

pripažinimo pareigos nėra. Kiekviena valstybė narė turi teisę reikalauti, kad bet kuris ūkio subjektas, norintis siūlyti azartinius lošimus jos teritorijoje esantiems asmenims, gautų jos kompetentingų valdžios institucijų leidimą, ir šios galimybės negali panaikinti ta aplinkybė, jog šis subjektas jau turi kitos valstybės narės suteiktą leidimą. Pagal dabartinę Europos Sąjungos teisę aplinkybė, jog ūkio subjektas turi jo įsisteigimo valstybės narės suteiktą leidimą siūlyti azartinius lošimus, nekliudo kitai valstybei narei, nepažeidžiant Europos Sąjungos teisės reikalavimų, reikalauti, kad toks ūkio subjektas, norėdamas siūlyti tokias paslaugas jos teritorijoje esantiems vartotojams, gautų jos valdžios institucijos išduodamą leidimą.

Tačiau Teisingumo Teismas taip pat nurodo, kad vienodo požiūrio ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei, kuri pažeisdama Europos Sąjungos teisę tam tikrai kategorijai ūkio subjektų nusprendė nesuteikti koncesijų vykdyti ūkinę veiklą ir siekia ištaisyti šį pažeidimą skelbdama konkursą dėl didelio skaičiaus naujų koncesijų suteikimo, draudžiama ginti jau esančių subjektų įgytas komercines pozicijas ir, be kita ko, nustatyti minimalius atstumus tarp naujų ir jau esančių koncesininkų punktų.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=140941&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=53573>

**6. Teisingumo Teismo 2013 m. liepos 11 d. sprendimas
byloje Europos Komisija vs Nyderlandų karalystė**

C-576/10

<...> taikytina yra direktyva, galiojanti tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurios laikysis, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą <...>

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

Bylos esmė:

Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad pažeidusi Europos Sąjungos teisę viešųjų pirkimų srityje, būtent 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo Eindhoveno savivaldybei suteikiant viešųjų darbų koncesiją, Nyderlandų Karalystė nesilaikė įsipareigojimų pagal šios direktyvos 2 straipsnį ir III antraštinę dalį. Pažymėtina, kad minėtos direktyvos nuostatos į nacionalinę teisę turėjo būti perkeltos iki 2006 m. sausio 31 d.

Šis ginčas kilo dėl nekilnojamojo turto projekto įgyvendinimo Eindhoveno savivaldybėje, plote tarp esamo Doornakkers rajono ir naujo gyvenamojo rajono Tongelresche Akkers, kuris priklausė šiai savivaldybei. 2002 m. balandžio 23 d. savivaldybės vykdomoji institucija patvirtino nuomonę „Doornakkers centro vystytojo pasirinkimas“, kurią savivaldybės vidaus tarnybos parengė 2002 m. balandžio 11 d. Šioje nuomonėje nurodyti kriterijai, taikytini pasirenkant sklypą, kuriuose turėtų būti vykdomas Doornakkers centro projektas, pirkėją. Joje pažymėta, kad pardavimo sutartyje turi būti laikomasi „savivaldybės nustatytų pagrindinių sąlygų ir gairių, t. y. specifikacijų“, ir kad ji turėtų „atitikti <...> pirkėjų (galutinių vartotojų) pageidavimus“. Joje taip pat nurodyta: „tai, kad savivaldybė pasirinko pardavimą nustatytomis sąlygomis, reiškia, jog nebus skelbiamas konkursas ir taikomos viešųjų pirkimų taisyklės“. Pagal 2002 m. balandžio 23 d. nuomonę bendrovėms *Hurks Bouw en Vastgoed BV* (toliau – *Hurks*) ir *Haagdijk BV* pasiūlyta pateikti planus. 2003 m. liepos 15 d. sprendimu savivaldybė pasirinko *Hurks* kaip Doornakkers centro vystytoją ir iš anksto numanomą kontrahentą. Nuo 2003 m. liepos mėn. iki 2005 m. spalio mėn. *Hurks* patikslino savo statybos projektų bendrąjį planą, kurį savivaldybė patvirtino 2006 m. vasario 14 d. Siekdamas įgyvendinti šį planą savivaldybė ir *Hurks* sudarė „bendradarbiavimo sutartį“, kurią *Hurks* pasirašė 2007 m. birželio 12 d., o savivaldybė – 2007 m. liepos 16 d. (toliau – bendradarbiavimo sutartis).

Pastabos:

¹ *ratione temporis* – taikymo ribos laiko atžvilgiu

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Komisija Eindhoveno savivaldybę kaltina sudarius su *Hurks* ne bendradarbiavimo, o viešųjų darbų koncesijos sutartį, kurios egzistavimas priklauso visų pirma nuo šios sutarties atlygintino pobūdžio. Direktyva 2004/18 turėjo būti perkelta į valstybių narių nacionalinę teisę vėliausiai iki 2006 m. sausio 31 d., Komisija pažymi, kad bendradarbiavimo sutartį abi šalys pasirašė tik 2007 m. liepos 16 d. Kai 2002 m. balandžio 23 d. savivaldybė nusprendė pasiūlyti dviem ūkio subjektams parengti planus, ji visiškai nepatvirtino sutarties, kuri turėjo būti sudaryta, esminių charakteristikų ir net nenustatė, ar tai bus viešojo pirkimo sutartis, ar koncesija. Derybos tarp Eindhoveno savivaldybės ir *Hurks* dėl visų ar bent esminių bendradarbiavimo sutarties sąlygų faktiškai pradėtos tik po datos, kurią Direktyva 2004/18 turėjo jau būti perkelta, todėl ši direktyva taikytina nagrinėjamu atveju.

Teisingumo Teismo vertinimu, taikytina yra direktyva, galiojanti tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurios laikysis, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti. Iš tiesų taikytinos teisės nustatymas remiantis sprendimo dėl sutarties sudarymo data prieštarautų teisinio saugumo principui, nes ši data žymi procedūros pabaigą, o perkančiosios organizacijos sprendimas iš anksto skelbti konkursą ar ne paprastai priimamas pradiniu šios procedūros etapu. Jei po šio sprendimo pradėtos derybos iš esmės skiriasi nuo jau įvykusių derybų, todėl jos gali parodyti šalių valią iš naujo susitarti dėl esminių sutarties sąlygų, galėtų būti pateisinamas direktyvos, kurios perkėlimo terminas baigėsi po šio sprendimo datos, nuostatų taikymas.

Sprendimas įgyvendinti Doornakkers centro nekilnojamojo turto projektą iš anksto neskelbiant konkurso priimtas tada, kai Eindhoveno savivaldybės vykdomoji institucija patvirtino 2002 m. balandžio 23 d. nuomonę. Iš 2002 m. birželio mėn. savivaldybės kandidatams – vystytojams pateikto informacinio dokumento matyti, kad ji jau „turėjo pakankamai aiškią nuomonę dėl laukiamo rezultato“. Komisijos teigimu, šiame dokumente buvo „informacija dėl statinių skaičiaus, maksimalaus pastatų aukščio,

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

bendros komercinio pastato krypties, įėjimų į sveikatos priežiūros centrą vietos ar net tam tikrų rajono parko funkcijų atnaujinimo“. Iš pateiktų dokumentų matyti, kad iš esmės pastatų, kurie turi būti pastatyti, paskirtį Eindhoveno savivaldybė nustatė dar 2002 m. Teisingumo Teismas nurodo, kad aplinkybė, jog dėl finansinės rizikos paskirstymo dėl tam tikrų projekto dalių, susijusių su Doornakkers centru, ir įsipareigojimo sutvarkyti viešąsias erdves galėjo būti galutinai nuspręsta po 2002 m. balandžio 23 d. nuomonės priėmimo, nėra esminė. Atsižvelgiant į tai, kad tiek Eindhoveno savivaldybės pasirinkimas iš anksto neskelbti konkurso dėl Doornakkers centro projekto, tiek esminės šio projekto charakteristikos aiškiai matyti iš 2002 m. balandžio 23 d. nuomonės, t. y. kai Direktyva 2004/18 dar net nebuvo priimta, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ji netaikoma *ratione temporis*.¹

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=139404&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=60900>

**5. Teisingumo Teismo 2013 m. birželio 27 d. sprendimas
byloje Europos Komisija vs Lenkijos Respublika**

C-569/10

<...> nesiėmusi priemonių, tinkamų garantuoti, kad suinteresuotieji subjektai nediskriminuojami turėtų galimybę žvalgyti, tirti bei išgauti angliavandenilius ir kad leidimai būtų išduodami tokia tvarka, pagal kurią visi suinteresuotieji subjektai galėtų pateikti paraiškas, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 94/22/EB <...>

Bylos esmė:

Pastabos:

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, jog nesiėmusi priemonių, tinkamų garantuoti, kad suinteresuotieji subjektai nediskriminuojami turėtų galimybę žvalgyti, tirti bei išgauti angliavandenilius ir kad leidimai būtų išduodami tokia tvarka, pagal kurią visi suinteresuotieji subjektai gali pateikti paraiškas, remdamiesi Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje prieš prasidedant paraiškų teikimo laikotarpiui paskelbtais kriterijais, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB dėl leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimosi jais sąlygų.

¹ užufruktas – apibrėžtam terminui nustatyta teisė naudoti svetimą daiktą ir gauti iš jo vaisius, produkciją ir pajamas

Direktyvos 94/22 1 straipsnio 3 punkte terminas „leidimas“ apibrėžtas kaip „įstatymų ir kitų teisės aktų ar sutarties nuostatos ar dokumentas, išduotas remiantis anksčiau nurodytais aktais, kuriais valstybės narės kompetentingos institucijos suteikia subjektui išimtinę teisę savo vardu ir rizika žvalgyti ar tirti ar išgauti angliavandenilius geografinėje teritorijoje. Direktyva 94/22 į Lenkijos teisę perkelta 1994 m. vasario 4 d. Geologijos ir kasybos įstatymu. Minėtame įstatyme Valstybės išdo, kaip angliavandenilių telkinių savininko, suteikiamas kasybos užufruktas¹ atskirtas nuo Aplinkos ministro suteikiamos koncesijos. Lenkijoje angliavandenilių žvalgymo, tyrimo arba išgavimo veiklai vykdyti reikia gauti ir kasybos užufruktą ir koncesiją.

1) Komisija tvirtina, kad pagal Lenkijos Respublikos nacionalinėje teisėje įtvirtinto Geologijos ir kasybos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punkto b papunktį reikalaujant, kad paraiškoje suteikti koncesiją būtų nurodytas įmonių registro arba ekonominės veiklos Lenkijoje registro numeris, Lenkijos teisės aktais sukuriamą padėtis, kai, kalbant apie pačią galimybę dalyvauti koncesijos gavimo procedūroje, kitose valstybėse narėse įsisteigę subjektai diskriminuojami, nes paraišką suteikti koncesiją jie gali pateikti tik jei turi Lenkijoje registruotą įmonę, tuo tarpu pagal Direktyvos 94/22 2 straipsnio 2 dalį valstybės narės garantuoja, kad subjektams be diskriminacijos suteikiama galimybė imtis angliavandenilių žvalgymo, tyrimo ir išgavimo veikla ir ją vykdyti tam skirtose vietovėse. Teisingumo Teismo vertinimu, Geologijos ir kasybos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punkto b papunktis tiek, kiek

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

juo reikalaujama, kad kitoje valstybėje narėje įsisteigęs ūkio subjektas, siekiantis gauti angliavandenilių žvalgymo, tyrimo ir išgavimo Lenkijoje koncesiją, turėtų Lenkijoje buveinę arba padalinį dar iki suteikiant jam koncesiją, apsunkina šio ūkio subjekto galimybę imtis numatomos ūkinės veiklos, palyginti su ūkio subjektu, kurio pagrindinė buveinė yra Lenkijoje. Iš tikrųjų minėta nuostata reikalaujama, kad paraišką suteikti koncesiją pateikiantis ūkio subjektas padarytų investicijas, kurios gali būti didelės, nors jis nežino, ar gaus koncesiją.

2) Komisija tvirtina, kad Geologijos ir kasybos įstatymo 47 straipsnio 3 dalyje numatyta išimtinė subjekto, kuris angliavandenilių telkinių tyrimo koncesijos pagrindu atliko geologinius darbus, teisė nemokamai naudotis geologine informacija, aiškinama kartu su to paties įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytu reikalavimu paraiškoje dėl eksploatavimo koncesijos suteikimo įrodyti, kad pareiškėjas turi teisę naudotis geologiniais dokumentais, prieštarauja galimybės visiems suinteresuotiesiems subjektams be diskriminacijos užsiimti angliavandenilių išgavimo veikla principui, kadangi anksčiau koncesiją tirti angliavandenilių telkinius gavęs subjektas yra palankesnėje padėtyje, palyginti su kitais koncesiją išgauti gamtos išteklius turinčiais suinteresuotais subjektais. Teisingumo Teismo vertinimu, pagal kartu taikomus Geologijos ir kasybos įstatymo 47 straipsnio 3 dalį ir 20 straipsnio 2 dalies 1 punktą suinteresuotasis subjektas, kuris laimėjo su kasybos uzufruktu, apimančiu atitinkamų angliavandenilių išgavimą, susijusį konkursą, per minėtą išimtinį penkerių metų laikotarpį negali gauti išgavimo koncesijos, jei anksčiau geologinius darbus atlikęs subjektas, turintis išimtinę teisę naudoti geologinius dokumentus, neleidžia jam naudotis šiais dokumentais. Vadinasi, dėl aptariamų sistemos, atsižvelgiant į per penkerių metų laikotarpį žvalgymo ir tyrimo darbus jau atlikusiam subjektui sudaromą palankesnę situaciją, bet kuriuo atveju subjektui, kuris nežvalgė ir netyrė atitinkamų telkinių, gauti leidimą išgauti angliavandenilius yra sudėtingiau ar netgi neįmanoma.

3) Komisija nurodo, kad Geologijos ir kasybos įstatymo nuostatos neužtikrina, kad visais atvejais leidimas žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius būtų išduodamas taikant konkurso procedūrą,

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

tenkinančią Direktyvos 94/22 3 straipsnio 2 dalyje numatytus principus. Komisija neginčija Lenkijos Respublikos pasirinkimo atskirti Direktyvos 1 straipsnio 3 punkte nurodytą leidimą, tai reiškia, kad pirma reikėtų gauti užufruktą, paskui koncesiją. Tačiau šiuo atveju šios dvi teisės turi būti įgyjamos pagal Direktyvos 94/22 3 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą ir tvarką, garantuojančią galimybę gauti leidimą be diskriminacijos. Todėl tik kasybos užufruktas suteikiamas taikant konkursą, o koncesija suteikiama pagal statusu paremtą procedūrą. Teisingumo Teismo vertinimu valstybės narės imasi reikalingų priemonių, garantuojančių, kad leidimai būtų išduodami ta tvarka pagal, kurią visi suinteresuoti subjektai gali pateikti paraiškas, tačiau aplinkybė, kad tik kasybos užufruktas suteikiamas konkurso būdu, o koncesija šį konkursą dėl užufrukto laimėjusiam subjektui suteikiama tik laikantis tam tikrų formalių reikalavimų, savaime nėra nesuderinama su Direktyvos 94/22 3 straipsnio 1 dalimi.

4) Komisija tvirtina, kad pranešimas apie reikalingumą organizuoti konkursą skelbiamas tik *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej* (Lenkijos Respublikos oficialusis leidinys), o ne Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, kaip reikalaujama Direktyvos 94/22 3 straipsnio 2 dalyje. Lenkijos Respublika nurodo, kad pagal Ministrų Tarybos nuostatus pranešimas apie konkursą dėl užufrukto suteikimo taip pat skelbiamas ir Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje. Teisingumo Teismo vertinimu, tai, kad apie koncesijos procedūrą neskelbiama dėl tų pačių argumentų, kaip išdėstyti nagrinėjant ginčą dėl privalomumo suteikti koncesiją taikant konkurso procedūrą, savaime nereiškia Direktyvos 94/22 3 straipsnio 2 dalies pažeidimo.

5) Komisija tvirtina, kad tiek, kiek Geologijos ir kasybos įstatymo 17 straipsnyje nustatyta, jog prieš suteikiant koncesiją gali būti reikalaujama pateikti garantiją, kuria būtų galima kompensuoti veiklos, kuriai skirta koncesija, galimas neigiamas pasekmes, jei tai pateisinama dėl ypač svarbaus valstybės arba viešojo intereso, iš esmės susijusio su aplinkos apsauga, šis straipsnis prieštarauja Direktyvos 94/22 5 straipsnio 1 punkto a papunkčiui, reglamentuojančiam valstybių narių pareigą garantuoti, kad leidimai visuomet būtų išduodami remiantis kriterijais, susijusiais su subjektų techninėmis ir finansinėmis

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

galimybėmis. Komisija, be kita ko, pažymi, kad aplinkybė, jog koncesija suteikiama su sąlyga, kad pateikta garantija, negali būti pagrįsta šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi, t. y. nuostata, susijusia tik su sprendimo dėl leidimo priėmimo metu esančia situacija, o ne su leidimo suteikimu arba atsisakymu jį suteikti. Teisingumo Teismo vertinimu, iš kartu aiškinamų Direktyvos 94/22 5 straipsnio 2 punkto ir 6 straipsnio 1 ir 2 dalių matyti, kad jei tai pateisinama dėl ypač svarbaus valstybės arba viešojo intereso, iš esmės susijusio su aplinkos apsauga, valstybė narė gali, kaip tai numatyta Geologijos ir kasybos įstatymo 17 straipsnyje, nustatyti, jog prieš suteikiant koncesiją gali būti reikalaujama pateikti garantiją ir ja galima kompensuoti veiklos, kuriai skirta koncesija, neigiamas pasekmes.

6) Komisija nurodo, kad reikalavimas Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje paskelbti tikslūs kriterijus, susijusius su Direktyvos 94/22 5 straipsnio 1 punkte nurodytais duomenimis, netinkamai perkeltas į Lenkijos teisės sistemą. Pagal Direktyvos 94/22 5 straipsnio 1 punkto penktą pastraipą valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad kriterijai, kuriais remiantis išduodami leidimai, būtų nustatyti ir paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje prieš paraiškų pateikimo laikotarpį. Teisingumo Teismo vertinimu, Lenkijos Respublikos atveju nurodytos tik kriterijų, kuriais remiantis nustatomas palankiausias pasiūlymas, rūšys. Be to, dėl tiksliai apibrėžtų kriterijų padarė nuorodą į „išsamias konkurso dėl naftos ir gamtinių dujų telkinių tam tikrose koncesijos vietovėse žvalgybos ir išgavimo užufrukto suteikimo sąlygas“, dėl kurių galima kreiptis į kompetentingą Aplinkos ministerijos tarnybą, todėl Lenkijos Respublika nesiėmė visų priemonių, kad užtikrintų, jog Direktyvos 94/22 5 straipsnio 1 punktas būtų tinkamai perkeltas į Lenkijos teisės sistemą.

7) Komisija tvirtina, kad Lenkijos teisės aktais neužtikrinama, jog visos su direktyvoje reglamentuojamos veiklos vykdymu susijusios sąlygos ir reikalavimai būtų nustatyti ir suinteresuotiems subjektams paskelbti paraiškų pateikimo dieną, kaip tai apibrėžta Direktyvos 94/22 5 straipsnio 2 punkte. Teisingumo Teismo vertinimu, Lenkijos Respublikos pateiktos aplinkybės, kad suinteresuotiems subjektams pateikiama visa reikalinga informacija, o su šia informacija susipažinti

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

galima tam tikrame procedūros etape, nepateisina Direktyvos 94/22 5 straipsnio 2 punkte išdėstytos nuostatos nesilaikymo.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=138855&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=65049>

**4. Teisingumo Teismo 2013 m. kovo 21 d. prejudicinis sprendimas
byloje Belgacom SA, Mobistar SA, KPN Group Belgium SA vs État belge**

C-375/11 Belgija

<...> leidimas naudoti viešą turtą, kuris yra ribotas išteklius, suteikia šio leidimo turėtojui galimybę gauti didelę ekonominę naudą ir, palyginti su kitais operatoriais, taip pat norinčiais naudoti ir eksploatuoti šį išteklių, suteikia jam pranašumą, o tai pateisina tokio mokesčio, kuris visų pirma atspindi atitinkamo riboto išteklių naudojimo vertę, nustatymą <...>

Bylos esmė:

Pastabos:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčą tarp bendrovių *Belgacom SA* (toliau – *Belgacom*), *Mobistar SA* (toliau – *Mobistar*) ir *KPN Group Belgium SA* (toliau – *KPN Group Belgium*), viena šalis, ir *État belge*, kita šalis, dėl šių judriojo telefono ryšio operatorių mokėtinų mokesčių atitikties 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo numatyta mokesčių sistemai.

Nuo 1995 m. judriojo ryšio operatorėms *Belgacom*, *Mobistar*, *KPN Group Belgium SA* už atitinkamus vienkartinis ir periodinius mokesčius buvo suteiktos koncesijos, kurios suteikė išimtinės teises naudoti 900 MHz, 1 800 MHz ir 2 000–2 600 MHz dažnių juostas. 2001 m. sausio 18 d. Belgijoje buvo nustatyta

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

trečios kartos UMTS sistemų, kurioms naudojamos 1885–2025 MHz ir 2110–2200 MHz dažnių juostos, leidimų išdavimo procedūra. *Belgacom*, *Mobistar* ir *KPN Group Belgium* pateikė paraiškas ir gavo leidimą naudoti tokias sistemas mainais į 150 milijonų eurų vienkartinį koncesijos mokestį, kurį kiekvienas iš šių operatorių sumokėjo už dvidešimties metų laikotarpį, galintį būti pratęstą penkeriems metams.

2010 m. kovo 15 d. Belgijos teisės aktų leidėjas priėmė įstatymo pakeitimus, kuriais nustatė, kad judriojo telefono ryšio operatoriams anksčiau taikytą vienkartinį koncesijos mokestį pakeičiantis vienkartinis mokestis, skirtas užtikrinti optimalų radijo dažnių naudojimą ir mokamas ne tik suteikiant leidimą naudoti radijo dažnius, bet ir kiekvieną kartą, kai pratęsimas egzistuojantis leidimas; vienkartinio mokesčio suma, kuri skiriasi pagal radijo dažnį, ir skaičiuojama atsižvelgiant į vienkartinį koncesijos mokestį, kurį operatoriai sumokėjo gaudami leidimą pirmą kartą pagal lyginamąją atrankos procedūrą arba aukciono būdu ir kt.

Belgacom, *Mobistar* ir *KPN Group Belgium* kreipėsi į Konstitucinį Teismą ir paprašė pripažinti 2010 m. kovo 15 d. įstatymo pakeitimus negaliojančiais. Grįsdamos savo reikalavimus jos nurodė, kad šios nuostatos prieštarauja Direktyvos 2002/20 3 ir 12–14 straipsniams. Konkrečiai jos nesutinka su tuo, kad vienkartinis mokestis turi būti mokamas ne tik suteikiant leidimą, bet ir jį atnaujinant, be to, kad jis mokamas prie kasmetinio galimybės naudotis dažniais suteikimo mokesčio. *Belgacom*, *Mobistar* ir *KPN Group Belgium* taip pat ginčija vienkartinio mokesčio sumą ir jo skaičiavimo tvarką, nes jis skaičiuojamas atsižvelgiant ne į dažnių ekonominę vertę, bet į šių dažnių rinkos vertę operatoriams.

Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyvos 2002/20 12 ir 13 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais valstybei narei nedraudžiama taikyti judriojo telefono ryšio operatoriams, turintiems radijo dažnių naudojimo teises, vienkartinį mokestį, mokėtiną tiek įgyjant naujas radijo dažnių naudojimo teises, tiek jas pratęsiant, kai jis taikomas papildomai prie metinio galimybės naudotis dažniais suteikimo mokesčio,

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

skirto sudaryti palankias sąlygas optimaliai naudoti išteklius, taip pat prie mokesčio, kuriuo dengiamos leidimo valdymo išlaidos, su sąlyga, kad šiais mokesčiais iš tikrųjų siekiama sudaryti palankias sąlygas optimaliai naudoti išteklių, kaip antai radijo dažnius, jie yra objektyviai pagrįsti, skaidrūs, nediskriminaciniai, proporcingi savo paskirčiai ir jais atsižvelgiama, be kita ko, į 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 8 straipsnyje nurodytus tikslus.

Leidimas naudoti viešą turtą, kuris yra ribotas išteklius, suteikia šio leidimo turėtoji galimybę gauti didelę ekonominę naudą ir, palyginti su kitais operatoriais, taip pat norinčiais naudoti ir eksploatuoti šį išteklių, suteikia jam pranašumą, o tai pateisina tokio mokesčio, kuris visų pirma atspindi atitinkamo riboto išteklių naudojimo vertę, nustatymą, todėl vienkartinio mokesčio už radijo dažnių naudojimo teises sumos nustatymas arba pagal anksčiau mokėto vienkartinio koncesijos mokesčio sumą, apskaičiuotą atsižvelgiant į dažnių, kuriems suteiktos naudojimosi teisės, ir mėnesių, kuriais galiojo naudojimosi teisės, skaičių, arba per dažnių skirstymo aukcioną gali būti tinkamas radijo dažnių vertės nustatymo metodas.

Direktyvos 2002/20 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad objektyviai pagrįstais atvejais valstybė narė gali proporcingai pakeisti su radijo dažnių naudojimo teisėmis susijusias teises, sąlygas ir procedūras. Šiame straipsnyje taip pat numatyta, kad apie ketinimą daryti tokias pataisas turi būti pranešta tinkamu būdu, o suinteresuotoms šalims reikia suteikti pakankamai laiko, bet ne mažiau nei keturias savaites, savo nuomonei pareikšti.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=135402&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=385919>

2013 m. ↑

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

3. Teisingumo Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. prejudicinis sprendimas
byloje Econord SpA vs Comune di Cagno, Comune di Varese, Comune di Solbiate, Comune di Varese

sujungtos bylos C-182/11 ir C-183/11 Italija

<...> „analogiška kontrolė“ egzistuoja, kai perkančioji organizacija atitinkamą įmonę kontroliuoja taip, kad gali daryti įtaką jos sprendimams, tai turi būti galimybė daryti lemiamą įtaką šios įmonės strateginiams tikslams ir svarbiems sprendimams, kitaip tariant, perkančioji organizacija turi galėti vykdyti struktūrinę ir funkcinę šios įmonės kontrolę <...>

Bylos esmė:

Pastabos:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčus tarp *Econord SpA* ir *Comune di Varese, Comune di Cagno* ir *Comune di Solbiate* dėl pastarųjų dviejų komunų paslaugų sutarties su *ASPEM SpA* (toliau – *ASPEM*) sudarymo tiesiogiai, vadinamos „in house“,¹ nevykdant jos sudarymo procedūros pagal Europos Sąjungos teisės normas, teisėtumo.

¹ in house – vidinis sandoris

Comune di Varese įsteigė *ASPEM* tam, kad ši jos teritorijoje administruotų viešąsias paslaugas, visų pirma miesto valymo paslaugą, kaip paslaugų teikėja „in house“. Faktinių aplinkybių susiklostymo laikotarpiu beveik visos šios bendrovės akcijos priklausė *Comune di Varese*, kuri dėl to ją kontroliavo. 2005 m. priimtu nemažu skaičiumi sprendimų *Comune di Cagno* ir *Comune di Solbiate* nusprendė veikiau pasirinkti koordinuotą su kitomis komunomis miesto valymo paslaugos administravimą, patvirtino su *Comune di Varese* sudarytą sutartį dėl jų teikiamos miesto valymo paslaugos patikėjimo už atlygį *ASPEM* ir tapo jos viešosiomis akcininkėmis, kiekvienai iš šių komunų įsigijus po vieną šios bendrovės kapitalą sudarančią akciją. *ASPEM* akcinio kapitalo vertė buvo 173 785 eurai ir jis buvo padalytas į tiek pat vieno euro vertės akcijų. *Comune di Varese* priklauso didžioji akcinio kapitalo dalis,

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

t. y. 173 467 akcijos. Likusios 318 akcijų padalytos tarp 36 Varezės provincijos komunų, kurių kiekviena turi nuo 1 iki 19 akcijų.

Tuo pačiu metu, kai įsigijo minėtų akcijų, *Comune di Cagno* ir *Comune di Solbiate* kartu su kitomis suinteresuotomis komunomis pasirašė akcininkų susitarimą, kuriame buvo numatyta teisė, kad su jomis būtų konsultuojamasi, jų teisė skirti audito komiteto narį ir, kitoms prie susitarimo prisijungusioms komunoms pritariant, valdybos narį. Tokiomis aplinkybėmis šios dvi komunos nusprendė, kad sutarties dėl bendro intereso paslaugos sudarymo „in house“ sąlygos buvo tenkinamos, nes vietos valdžios institucijos bendrai kontroliavo *ASPEM*. Dėl to jos šią sutartį su *ASPEM* sudarė tiesiogiai. *Econord SpA* ginčijo šį tiesioginį sutarties sudarymą ir tvirtino, kad nagrinėjamu atveju abi komunos nekontroliavo *ASPEM*, todėl sutartis turėjo būti sudaryta pagal Europos Sąjungos teisės normas.

Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal nusistovėjusią praktiką perkančioji organizacija, kaip antai savivaldos vienetas, atleidžiama nuo pareigos vykdyti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą, jeigu ji įmonę, su kuria sudaroma sutartis, kontroliuoja analogiškai kaip savo tarnybas ir ši įmonė pagrindinę savo veiklos dalį vykdo kartu su ta perkančiąja organizacija ar perkančiosiomis organizacijomis, kurioms priklauso. Klausimas, ar tai yra paslaugų koncesija, ar viešasis paslaugų pirkimas neturi reikšmės Teisingumo Teismo pateiktinam atsakymui į prejudicinį klausimą, nes Europos Sąjungos teisės normų taikymo išimtis, kai tenkinamos „analogiškos kontrolės“ vykdymo sąlygos, taikoma visiems šiems atvejams.

„Analogiška kontrolė“ egzistuoja, kai perkančioji organizacija atitinkamą įmonę kontroliuoja taip, kad gali daryti įtaką jos sprendimams. Tai turi būti galimybė daryti lemiamą įtaką šios įmonės strateginiams tikslams ir svarbiems sprendimams. Kitaip tariant, perkančioji organizacija turi galėti vykdyti struktūrinę ir funkcinę šios įmonės kontrolę. Teisingumo Teismas taip pat reikalauja, kad ši kontrolė būtų veiksminga. Kai kalbama apie keliems viešosios valdžios subjektams priklausančią įmonę, šie subjektai

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

gali kartu vykdyti „analogišką kontrolę“ ir nebūtina, kad jie ją vykdytų kiekvienas atskirai. Iš to išplaukia, kad jei viešosios valdžios subjektas tampa viešojo kapitalo akcinės bendrovės smulkiuoju akcininku tam, kad jai patikėtų viešosios paslaugos administravimą, šios bendrovės akcininkais esančių viešosios valdžios subjektų vykdoma jos kontrolė gali būti laikoma analogiška jų pačių tarnybų kontrolei, kai šie valdžios subjektai tą kontrolę vykdo bendrai. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tai, kad *Commune di Cagno* ir *Commune di Solbiate* yra pasirašiusios akcininkų susitarimą, pagal kurį joms suteikiama teisė, kad su jomis būtų konsultuojamasi, teisė skirti audito komiteto narį ir, kitoms prie susitarimo prisijungusioms komunoms pritariant, paskirti valdybos narį, leidžia šioms komunoms veiksmingai prisidėti prie *ASPEM* kontrolės.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=130625&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=29503>

**2. Teisingumo Teismo 2012 m. liepos 12 d. prejudicinis sprendimas
byloje HIT hoteli, igralnice, turizem dd Nova Gorica, HIT LARIX, prirejanje posebnih iger na srečo in turizem dd vs
Bundesminister für Finanzen**

C-176/11 Austrija

<...> nacionalinės teisės normos, kuriomis draudžiama valstybėje narėje reklamuoti kitose valstybėse teisėtai organizuojamus azartinius lošimus, yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, tačiau azartinių lošimų veiklos apribojimus galima pateisinti privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija <...>

Bylos aplinkybės:

Pastabos:

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčą *HIT hoteli, igralnice, turizem dd Nova Gorica ir HIT LARIX, prirejanje posebnih iger na srečo in turizem dd* (toliau kartu – *HIT* ir *HIT LARIX*) ir Bundesminister für Finanzen (federalinis finansų ministras, toliau – ministras) dėl to, kad šis atmetė prašymus leisti Austrijoje reklamuoti lošimo namus, kuriuos šios bendrovės eksploatuoja Slovėnijoje.

1989 m. lapkričio 28 d. Federalinio azartinių lošimų įstatymo (toliau – GSpG) 21 straipsnyje „Lošimo namai, koncesija“ nustatytos koncesijų užsiimti lošimo namų veikla Austrijoje suteikimo sąlygos. Šiame straipsnyje visų pirma numatyta, kad koncesininkė turi būti stebėtojų tarybą turinti akcinė bendrovė, įsteigta Austrijoje, kad ji turi turėti 22 milijonų eurų dydžio apmokėtą kapitalą ir, atsižvelgiant į aplinkybes, turi būti galima tikėtis, kad ji geriausiai naudosis koncesija laikydamasi GSpG nuostatų dėl lošėjų apsaugos ir pinigų plovimo prevencijos. GSpG 56 straipsnyje yra nustatyta tvarka lošimo namų reklamai, kuri nurodo, kad leidimas bet kuriai valstybei narei reklamuoti savo lošimo namus gali būti išduotas tik tuo atveju, jei tos valstybės narės teisės nuostatos dėl lošėjų apsaugos atitinka bent jau Austrijos teisės nuostatas.

HIT ir *HIT LARIX* yra dvi akcinės bendrovės, įsteigtos Slovėnijoje. Jos turi koncesijas organizuoti kai kuriuos azartinius lošimus Slovėnijoje ir siūlo šias paslaugas keliuose šioje valstybėje narėje esančiuose padaliniuose. *HIT* ir *HIT LARIX* pateikė prašymus išduoti GSpG 56 straipsnyje numatytą leidimą Austrijoje reklamuoti savo lošimo įstaigas, esančias Slovėnijoje, visų pirma lošimo namus. 2009 m. liepos 14 d. priimtais dviem sprendimais ministras atmetė šiuos prašymus motyvuodamas tuo, kad *HIT* ir *HIT LARIX* neįrodė, jog Slovėnijos teisės aktų nuostatomis dėl azartinių lošimų užtikrinamas lošėjų apsaugos lygis panašus į Austrijoje užtikrinamą apsaugos lygį: *HIT* ir *HIT LARIX* neįrodė, jog Slovėnijos teisės aktuose numatyta lošimo namų administracijos pareiga įspėti ir drausti tam tikriems lošėjams lošti arba monitoringo sistema, kurios būtų panašios į įtvirtintas Austrijos teisės sistemoje; taip pat neįrodyta, kad Slovėnijos įstatymuose įtvirtintos detalios nuostatos dėl nepilnamečių apsaugos lošimo salonuose ar

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE

kad lošimo namų klientai gali tiesiogiai kreiptis į civilines bylas nagrinėjančius Slovėnijos teismus, jei koncesininkas nevykdo savo pareigų. *HIT* ir *HIT LARIX* pareiškė ieškinį dėl šių sprendimų ir iš esmės tvirtino, kad priimant šiuos sprendimus pažeista laisvė teikti paslaugas, kuri šioms bendrovėms suteikta pagal Europos Sąjungos teisę.

Teisingumo Teismas nurodė, kad kalbant apie azartinių lošimų reklamą, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nacionalinės teisės normos, kuriomis draudžiama valstybėje narėje reklamuoti kitose valstybėse teisėtai organizuojamus azartinius lošimus, yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, tačiau azartinių lošimų veiklos apribojimus galima pateisinti privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija. Valstybių narių nustatyti apribojimai turi atitikti Teisingumo Teismo praktikoje nustatytus proporcingumo reikalavimus, t. y. jie turi būti tinkami nustatytam tikslui įgyvendinti ir neviršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti. Be to, šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad nacionalinės teisės aktai gali garantuoti nurodyto tikslo įgyvendinimą, tik jeigu jais iš tikrųjų nuosekliai ir sistemiškai siekiama šio tikslo. Bet kuriuo atveju šie apribojimai turi būti taikomi nediskriminuojant.

Tokia leidimų išdavimo tvarka iš principo gali atitikti proporcingumo reikalavimą, jei pagal ją leidimas reklamuoti kitoje valstybėje narėje įsteigtas azartinių lošimų įstaigas tik siejamas su sąlyga, jog tos valstybės narės teisės aktais teikiamos garantijos iš esmės yra lygiavertės nacionalinės teisės aktais teikiamoms garantijoms, susijusioms su teisėtu tikslu apsaugoti savo gyventojus nuo rizikos, susijusios su azartiniais lošimais. Tačiau būtų kitaip ir šios teisės normos būtų laikomos neproporcingomis, jeigu jomis būtų reikalaujama, kad kitoje valstybėje narėje normos būtų identiškos, arba jei būtų įtvirtintos taisyklės, tiesiogiai nesusijusios su apsauga nuo lošimo rizikos.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=124991&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=30135>

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

**1. Teisingumo Teismo 2012 m. gegužės 10 d. prejudicinis sprendimas
byloje Duomo Gpa Srl, Gestione Servizi Pubblici Srl, Irtel Srl vs Comune di Baranzate, Comune di Venegono Inferiore**

sujungtos bylos C-357/10-C-359/10 Italija

<...> nors ir pripažįstant, kad viešosios valdžios institucijų apsauga nuo koncesininkės įsipareigojimų neįvykdymo galėtų būti laikomas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu ir ne vien kaip ekonominis motyvas, reikia priminti, kad EB garantuojamų pagrindinių laisvių apribojimo pateisinimas reikalauja, kad atitinkama priemonė būtų tinkama užtikrinti ja siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti <...>

Bylos esmė:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčus *Duomo Gpa Srl* (toliau – *Duomo*) ir *Gestione Servizi Pubblici Srl* (toliau – *GSP*) prieš *Comune di Baranzate* bei *Irtel Srl* (toliau – *Irtel*) prieš *Comune di Venegono Inferiore* dėl to, kad joms buvo neleista dalyvauti konkursuose dėl koncesijos suteikimo. Visos šios trys bylos buvo nagrinėjamos dalyvaujant *Agenzia Italiana per le Pubbliche Amministrazioni SpA* (toliau – *AIPA*).

Bylos C-357/10 ir C-358/10 kilo dėl 2009 m. vasario mėn. Baranzate komunos pradėto konkurso siekiant sudaryti kai kurių vietos mokesčių ir kitų pajamų valdymo, nustatymo ir rinkimo paslaugų koncesijos sutartį 5 metams su ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusių ūkio subjektu. Paslaugų vertė visam laikotarpiui buvo įvertinta 57 000 eurų be pridėtinės vertės mokesčio. Šešios privačios įmonės, tarp kurių buvo *Duomo*, *GSP* ir *AIPA*, visos įsteigtos Italijoje, pateikė pasiūlymus. 2009 m. balandžio 1 ir 3 d. Baranzate komuna pranešė *Duomo* ir *GSP*, kad komisija joms neleido dalyvauti konkurse dėl to, kad jos nesilaikė pagrindinėse bylose nagrinėjamoje nuostatoje įtvirtinto reikalavimo turėti mažiausiai

Pastabos:

¹ EB – Europos Bendrijos Steigimo sutartis

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

10 milijonų eurų visiškai įmokėto įstatinio kapitalo, kad būtų leista vykdyti vietos valdžios institucijų mokesčių ir kitų pajamų nustatymo ir rinkimo veiklą. Koncesijos sutartis buvo sudaryta su *AIPA*.

Bylos C-359/10 aplinkybės susijusios su 2009 m. sausio 22 d. Venegono Inferiore komunos paskelbtu konkursu siekiant sudaryti komunos reklamos ir išorinės reklamos mokesčio nustatymo, rinkimo bei išieškojimo paslaugų koncesijos sutartį ketverių metų laikotarpiui su mažiausią kainą remiantis mažiausiu pasiūlymo pirkimo vertės procentu pasiūliusiu ūkio subjektu. Paslaugų vertė visam laikotarpiui buvo įvertinta 49 000 eurų be pridėtinės vertės mokesčio. Pasiūlymus pateikė penkios įmonės, tarp kurių buvo *Irtel* ir *AIPA*, kurioms preliminariai buvo skirta atitinkamai pirmą ir antrą vietas. 2009 m. kovo 9 d. sprendimu konkurso komisija pašalino *Irtel* iš viešojo pirkimo konkurso, nes ji nesilaikė pagrindinėse bylose nagrinėjamos nuostatos reikalavimų. Galiausiai koncesijos sutartis buvo sudaryta su *AIPA*.

Duomo, *GSP* ir *Irtel* pareiškė ieškinius dėl sprendimų pašalinti jas iš pagrindinėse bylose nagrinėjamų viešojo pirkimo konkursų. Byloje, dėl kurios buvo pradėta byla C-357/10, *Duomo* remiasi vienodo požiūrio ir konkurencijos principų pažeidimu, nes bendrovėms, kurių kapitalo didžioji dalis priklauso valstybei, buvo taikoma palankesnė tvarka. *GSP* ir *Irtel* tvirtina, kad nagrinėjama nuostata yra nesuderinama su pagrįstumo ir proporcingumo principais. Anot jų, nacionalinės teisės aktai prieštarauja Europos Sąjungos teisei tiek, kiek juose įtvirtintas šiais teisės aktais siekiamam tikslui neproporcingas reikalavimas ir sukeliamą diskriminacija bendrovių, kurių kapitalo didžioji dalis priklauso valstybei, naudai, nes joms netaikoma naujas minimalaus kapitalo reikalavimas.

Teisingumo Teismas nurodė, kad negalima atmesti, kad kitose valstybėse narėse, ne Italijoje, įsteigtos įmonės buvo ar yra suinteresuotos vykdyti šioje valstybėje narėje tokią veiklą, kuri yra pagrindinėse bylose nagrinėjamų koncesijų sutarčių dalykas. Kalbant apie laisvo paslaugų teikimo ir įsisteigimo laisvės principų taikymo sričių atskyrimą, reikia nustatyti ar ūkio subjektas įsisteigęs valstybėje narėje,

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

kurioje teikia nagrinėjamas paslaugas. Jeigu yra įsisteigęs valstybėje narėje, kurioje teikia paslaugas, jis patenka į įsisteigimo laisvės, kaip ji apibrėžta EB¹ 43 straipsnyje, taikymo sritį. Jei, atvirkščiai, ūkio subjektas nėra įsisteigęs paskirties valstybėje narėje, jis yra tarpvalstybinis paslaugų teikėjas, kuriam taikomas laisvo paslaugų teikimo principas, numatytas EB 49 straipsnyje.

Šiuo klausimu iš teismo praktikos matyti, kad EB 43 straipsniu draudžiama imtis bet kokių nacionalinių priemonių, kurios, nors ir taikomos neatsižvelgiant į pilietybę, gali sudaryti Europos Sąjungos piliečiams kliūčių pasinaudoti garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų, ir kad ribojamasis poveikis visų pirma gali atsirasti, jei dėl nacionalinės teisės aktų bendrovė būtų atgrasinta nuo pavaldžių vienetų, pavyzdžiui, nuolatinio padalinio, įsteigimo kitose valstybėse narėse ir nuo savo veiklos per šiuos vienetus. EB 49 straipsniu reikalaujama ne tik panaikinti bet kokią kitoje valstybėje narėje įsteigto paslaugų teikėjo diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir bet kokius apribojimus – net vienodai taikomus ir nacionaliniams, ir kitų valstybių narių paslaugų teikėjams – jeigu jie gali užkirsti kelią, trukdyti ar padaryti mažiau patrauklią kitoje valstybėje narėje, kur jis teisėtai teikia analogiškas paslaugas, įsteigto paslaugų teikėjo veiklą.

Nagrinėjamu atveju, siekdami vykdyti Italijos vietos valdžios institucijų kai kurių pajamų nustatymo ir rinkimo veiklą kitose nei Italijos Respublika valstybėse narėse įsisteigę ūkio subjektai, kaip ir Italijoje įsisteigę privatūs ūkio subjektai, turi turėti visiškai įmokėtą minimalų 10 milijonų eurų įstatinį kapitalą ir prireikus jį padidinti iki šio dydžio tam, kad su jais sudarytos koncesijos sutartys nebūtų pripažintos niekinėmis. Tokia pareiga yra įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų teikimo apribojimas. Iš tiesų, pirma, joje yra minimalaus įstatinio kapitalo sąlyga ir, antra, kaip tai pažymi Nyderlandų vyriausybė, privatūs ūkio subjektai, norintys imtis pagrindinėse bylose nagrinėjamos veiklos, ja atgrasomi nuo įsisteigimo kaip juridinio asmens.

**EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA VIEŠOJO IR
PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS (KONCESIJŲ) BYLOSE**

Toliau turi būti išnagrinėti atvejai, kuomet apribojimai gali būti leistini remiantis vienu iš EB 46 straipsnyje nurodytų sumetimų arba, remiantis Teisingumo Teismo praktika, pateisinama privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Vienintelis Teisingumo Teisme nurodytas pateisinamas pagrindas – viešosios valdžios institucijų apsauga nuo galimo bendrovės koncesininkės įsipareigojimų neįvykdymo, atsižvelgiant į bendrą jos sudarytų sutarčių vertę. Šiuo klausimu iš *Comune di Baranzate* pastabų matyti, kad koncesininkės iš anksto gauna mokesčių pajamas, kurios yra pagrindinėse bylose nagrinėjamų koncesijų sutarčių dalykas. Anot šios komunos, tik atėmus „rinkimo komisinius“ ketvirčio pabaigoje mokesčiai turi būti pervesti viešosios valdžios institucijoms. *Comune di Baranzate* nurodo, kad atėmus rinkimo komisinius koncesininkių pelnas uždirbamas iš finansinių operacijų, atliekamų su šių koncesininkių turimomis lėšomis. Taigi koncesininkės turi ir manipuliuoja milijonais eurų, kuriuos jos vėliau turės pervesti viešosios valdžios institucijoms. Nors ir pripažįstant, kad viešosios valdžios institucijų apsauga nuo koncesininkės įsipareigojimų neįvykdymo galėtų būti laikomas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu ir ne vien kaip ekonominis motyvas, reikia priminti, kad EB garantuojamų pagrindinių laisvių apribojimo pateisinimas reikalauja, kad atitinkama priemonė būtų tinkama užtikrinti ja siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti. Tačiau, kaip konstatavo pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tokia nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėse bylose, gerokai viršijamas tikslas apsaugoti viešosios valdžios institucijas nuo koncesininkų įsipareigojimų neįvykdymo.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122642&pageIndex=0&doclang=lt&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=32513>

2012 m. ↑